

ZAPISNIK

sa 51. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 10. juna 2015. godine

Sjednica je počela u 12 sati i 45 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: doc.dr Srđa Popović, Rešad Sijarić, Zoran Miljanić, dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora i Nikola Gegaj, zamjena člana Odbora Husnije Šabovića, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici: prim. dr Izet Bralić, Ljerka Dragičević, dr Radovan Asanović, Snežana Jonica i mr Dritan Abazović.

Sjednici je, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao Šučko Baković, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali: Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih i manjinskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Jovan Kojičić, sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije i savjetnik Predsjednika Vlade Crne Gore, Barbara Rotovnik, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Boris Raonić, predsjednik NVO "Građanska alijansa" i dr Avdul Kurpejović, predsjednik Matice muslimanske Crne Gore.

Na sjednici je na njihov zahtjev, a po odobrenju predsjednika Odbora, učestvovao Petar Đukanović, koordinator programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje".

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

****

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

- 1. IZVJEŠTAJ O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2014. GODINU**, koji je podnijela institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore shodno članu 47 stav 1 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore
i
- 2. TEKUĆA PITANJA.**

PRVA TAČKA - IZVJEŠTAJ O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE ZA 2014. GODINU, koji je podnijela institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore shodno članu 47 stav 1 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je u uvodnom obrazloženju saopštio da se analiza i ocjena stanja ljudskih prava u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu temelji na pritužbama građana, razgovorima sa građanima i drugim izvorima informacijama, kao što su izvještaji državnih organa i istraživanja međunarodnih organizacija i nevladinog sektora.

Zaštitnik je istakao da je u 2014. godini riješio 649 predmeta od ukupno 687 koliko je imao u radu, što je 94,46%, pa je ostvaren najveći stepen ažurnosti u dosadašnjem radu Institucije.

Saopštio je da su građani i u 2014. godini podnosili pritužbe koje su se odnosile na rad državnih organa, organa državne uprave, upravnih i drugih organizacija, sudova, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, Uprave policije, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, Državnog tužilaštva, organa za vođenje prekršajnog postupka i na rad organa, službi i nosilaca javnih ovlaštenja u drugim državama, privrednih društava, drugih pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica.

U primljenim pritužbama podnosioci su ukazivali na povredu prava na: suđenje u razumnom roku, pravično i nepristrasno odlučivanje pred organima vlasti, slobodan pristup informacijama, diskriminaciju, kao i na povredu prava iz radnog odnosa, penzijsko-invalidskog osiguranja, socijalne zaštite, zdravstvene zaštite, mirno uživanje imovine i povredu prava djeteta.

Zaštitnik je ocijenio da organi javne uprave i ove godine u značajnoj mjeri prepoznaju značaj ljudskih prava i svoju obavezu i interes da saraduju sa institucijom Zaštitnika, što je doprinijelo postizanju konkretnih rezultata i otklanjanju povreda ljudskih prava u toku samog postupka. Međutim, i dalje su prisutne slabosti u radu organa javne uprave koje se nepovoljno odražavaju na brzo i jednostavno ostvarivanje prava građana i drugih subjekata. Organi javne uprave često ne odlučuju u zakonskom roku po zahtjevima građana ili neopravdano dugo vode postupak, a u nekim slučajevima organi više puta donose istu ili sličnu odluku po određenim zahtjevima, iako je neposredno viši organ po žalbi ili sud po tužbi u upravnom sporu utvrdio određene nepravilnosti ili nezakonitosti i naložio njihovo otklanjanje, tako da je riječ o tzv. „ping-pong“ odlučivanju. Poseban oblik nezakonitog postupanja organa javne uprave predstavlja tzv. „ćutanje uprave“ kada organi ne postupaju po zahtjevima građana, odnosno ignorišu njihove zahtjeve i povređuju njihovo ljudsko dostojanstvo. Zaštitnik je ukazao da se dugim trajanjem upravnih postupaka, nepostupanjem po zahtjevima građana, nepoštovanjem stavova i mišljenja drugostepenog organa ili Upravnog suda krše ustavna načela i načela dobre uprave, ispoljava arbitrnost i dovodi u pitanje ostvarivanje prava i sloboda građana, kao i princip pravne sigurnosti i jednakosti građana pred zakonom.

Prema podacima Upravnog suda Crne Gore za 2014. godinu koji najsjajovitije govore o zakonitosti i kvalitetu rada javne uprave, od ukupno 3329 riješenih predmeta, 1617 upravnih akata (48,57%) je poništeno, dok je u 146 slučajeva ili 4,38% naloženo donošenje upravnih akata zbog ćutanja uprave. U postupanju po tužbama Upravni sud je u 1763 slučaja, odnosno 52,95% utvrdio nezakonitost upravnih akata i postupanja od strane organa javne uprave. U poređenju sa 2013. godinom, u kojoj je ovaj procenat iznosio 44,8%, evidentno je da je u izvještajnoj godini zabilježen rast nezakonitih upravnih akata i postupanja javne uprave za 8,15%, što je razlog za ozbiljnu zabrinutost.

Zaštitnik je saopštio da je broj pritužbi na rad sudova u 2014. godini u porastu u odnosu na prethodnu godinu, ali njihovo učešće u ukupnom broju svih primljenih pritužbi smanjeno je za 16,31% što predstavlja nastavak trenda zabilježenog poslednjih godina. Po svom sadržaju i strukturi pritužbe na rad sudova i u 2014. najvećim dijelom su se odnosile na suđenje u razumnom roku - odugovlačenje sudskog postupka. Smanjenje učešća broja pritužbi koje se odnose na rad sudova u ukupnom broju podnijetih pritužbi rezultat je rasta ažurnosti sudova i njihovog angažovanja na rješavanju starih predmeta, iako u njihovom radu još uvijek ima predmeta u kojima zbog višestrukog ukidanja odluka i vraćanja na ponovni postupak postupci traju više godina.

Zaštitnik Šučko Baković je saopštio da je u ostvarivanju socijalnih prava zapažen određeni napredak, prvenstveno kroz reformu socijalne zaštite. Međutim, samo ostvarenje ekonomskih i socijalnih prava, kao i mjere koje se preduzimaju od strane nadležnih organa u cilju njihovog obezbjeđivanja i dalje je ispod standarda koje zahtijevaju potvrđeni međunarodni dokumenti u

ovoj oblasti. Zaštitnik ocjenjuje da brojni građani u našoj zemlji još uvijek žive na granici siromaštva i u stanju socijalne potrebe. Ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u velikoj mjeri zavisi od ekonomske razvijenosti države i raspoloživih sredstava, tako da se ova prava ne mogu ostvariti odjednom i u kratkom roku, ali je država u obavezi da stalno preduzima mjere za obezbjeđivanje potrebnog nivoa ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

Zaštitnik je istakao da je i u 2014. godini zaštita od torture bila pod njegovom posebnom pažnjom. Obavljen je razgovor sa 100 lica lišenih slobode, bez prisustva službenih ili drugih lica. Održano je 20 sastanaka sa predstavnicima uprave i organizacionih jedinica Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i izvršeno 20 nenajavljenih obilazaka pojedinih prostorija. Na osnovu sprovedenih postupaka, razgovora sa licima lišenim slobode i saznanjima kroz djelovanje Zaštitnika kao Nacionalnog preventivnog mehanizma, može se konstatovati da se slučajevi torture pojavljuju kao pojedinačni i izolovani. Naglasio je da je Uprava ZIKS-a u tim slučajevima preduzimala zakonske mjere, pokretanjem disciplinskih postupaka, dostavljanjem obavještenja i dokumentacije nadležnom tužilaštvu.

Kada je riječ o pravima djeteta, Zaštitnik je saopštio da je u 2014. godini postupano u 138 predmeta, a broj pritužbi iz godine u godinu se povećava, ali to ne mora biti posledica porasta kršenja prava djeteta, već je po mišljenju Zaštitnika taj porast nastao zbog približavanja institucije Ombudsmana djeci, a naročito djeci školskog uzrasta. U cilju unapređenja rada sa djecom i njihove veće participacije prošle godine je formirana Mreža zlatnih savjetnika Zaštitnika, a djeci je data mogućnost da svojim mišljenjima i stavovima utiču na kreiranje politike u oblasti zaštite njihovih prava. Zaštitnik je saopštio da su u 2014. godini veliku pažnju posvetili istraživanju postupanja policije prema djeci, na osnovu čega je sačinjen Poseban izvještaj, koji je dostavljen Odboru za ljudska prava i slobode. (Primjedba službe Odbora za ljudska prava i sloboda: Pomenuti Posebni izvještaj do dana održavanja sjednice nije dostavljen Odboru za ljudska prava i slobode). U ostvarivanju prava djece tokom 2014. godine zapažen je napredak ostvaren kroz započete reforme socijalne i dječije zaštite, kao i reforme u oblasti obrazovanja i maloljetničkog pravosuđa. Zaštitnik je istakao da je potrebno razviti sistem obrazovanja koji će obezbijediti unapređenje praktičnih znanja i stvoriti kvalitetniji odnos između učenika i nastavnika. Reforme koje su sprovedene u pravosudnom sistemu i zaživjele u krivičnim postupcima trebalo bi proširiti na djecu koja su uključena u upravnim i građanskim postupcima kako bi njihov pristup pravdi bio adekvatan i saglasan preporučenim standardima. Saopštio je da je nasilje nad djecom u našem društvu i dalje prisutno i da je neophodno unapređenje postupanja nadležnih službi i razvijanje različitih servisa podrške djeci koja trpe nasilje ili su u riziku od nasilja. Ostvarivanje prava djeteta na zdravstvenu zaštitu je prioritet i neophodno je preduzimati aktivnosti na jačanju kapaciteta zdravstvenih ustanova kako bi se svakom djetetu obezbijedila adekvatna i dostupna zdravstvena zaštita.

Zaštitnik je saopštio da je u oblasti antidiskriminacije izvršena djelimična reforma zakonodavstva i podsjetio da su prošle godine donešeni Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Očekuju se izmjene Zakona o rodnoj ravnopravnosti, Zakona o manjinskim pravima i slobodama i donošenje novog Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Baković je saopštio da je u toku 2014. godine u radu imao 54 pritužbe oblasti diskriminacije, od čega je 44 riješeno. Pritužbe su se uglavnom odnosile na diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, nacionalne pripadnosti, invaliditeta, pola, stečene stručne spreme, starosne dobi, uznemiravanja, pretpostavljenog državljanstva i zdravstvenog stanja. Ukupno je pred sudovima u 2014. godini pokrenuto 19 parnica u vezi sa zaštitom od diskriminacije. Samo jedna presuda je pravosnažna, u jednom slučaju pred Osnovnim sudom u Baru je sklopljeno poravnanje, dok su u

ostalim predmetima postupci završeni u prvom stepenu ili su u fazi drugostepenog odlučivanja. Zaštitnik je ocijenio da se u prethodnoj godini iz proaktivne faze zagovaranja prešlo na efektivnu sudsku zaštitu i sve sporove su pokrenule osobe sa invaliditetom zbog nepristupačnosti objekata u javnoj upotrebi. Naveo je da je bilo slučajeva diskriminacije po osnovu starosne dobi, u pogledu pristupa tržištu rada i ostvarivanju prava iz rada i po osnovu rada, u domenu penzijsko-invalidskog osiguranja. Saopštio je i da je homofobija i dalje prisutna u odnosu prema pripadnicima LGBT populacije. Kontinuirane homofobične poruke, prijetnje i nasrtaji na fizički integritet i imovinu, izopštenost iz porodičnog okruženja, društvena izolacija i lična nesigurnost osnovne su karakteristike društvenog odnosa prema ovoj populaciji.

Zaštitnik je ukazao na problem raseljenih lica, kao i na pravno nevidljive osobe i tražioce azila. Ocijenio je da je zaštita prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica djelimično unaprijeđena sistemskim zakonima koji su utemeljeni na Ustavu Crne Gore i međunarodnim dokumentima koje je Crna Gora ratifikovala.

Saopštio je da sistem rodne ravnopravnosti još uvijek prate predrasude, konzervativna prošlost i stereotipi, dok suštinska ravnopravnost zahtijeva dodatno angažovanje države i nadležnih organa. Ravnopravnost polova još uvijek u velikoj mjeri je stvar načela, a ne dokazane prakse. Zaštitnik je podsjetio da je Crna Gora jedna od prvih država koja je potpisala i ratifikovala Konvenciju Savjeta Evrope o suzbijanju nasilja u porodici i nasilja nad ženama koja je stupila na snagu 1. avgusta 2014. godine. Time je Crna Gora preuzela obavezu da mijenja zakonodavstvo i uvede praktične mjere za efikasnu prevenciju i sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici. U 2014. godini registrovano je 205 krivičnih djela iz oblasti nasilja u porodici, a bilo je oko 1370 prekršajnih postupaka. Najčešće su žene žrtve nasilja, a u manjem broju slučajeva djeca. Zaštitnik je ukazao da se, prema našem zakonodavstvu, rodno zasnovano nasilje smatra diskriminacijom.

U vezi sa sudskim, prekršajnim postupcima i postupcima zaštite od diskriminacije, ključni problemi odnose se na nepoštovanje načela hitnosti, dugo trajanje postupaka, nedostatak fizičke zaštite za žrtve koje u velikom broju slučajeva nijesu upoznate sa procedurama. Saopštio je da nijedna institucija ne vrši procjenu rizika, nedostaje efikasan sistem praćenja izvršenja zaštitnih mjera, ne evidentiraju se svi slučajevi nasilja, naročito oni koji se okončavaju upozorenjem počiniocu. Zaštitnik je ukazao da su evidencije neujednačene i da je nedovoljno razvijena razmjena podataka između organa što stvara probleme u pravilnom sagledavanju problema, ne samo u oblasti porodičnog nasilja, već ukupno u oblasti zaštite od diskriminacije. Naglasio je da ishod većine prijava u oblasti nasilja u porodici zavisi od volje žrtve da učestvuje u postupku, a često se dešava da policija i tužilaštvo odustaju od procesuiranja predmeta jer se žrtva povuče iz postupka.

U raspravi o Izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu učestvovali su: Boris Raonić, predsjednik NVO "Građanska alijansa", dr Avdul Kurpejović, predsjednik Matice muslimanske Crne Gore, doc. dr Srđa Popović, član Odbora, Petar Đukanović, koordinator programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje", dr Jovan Kojičić, sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije i savjetnik Predsjednika Vlade Crne Gore, dr Halil Duković, predsjednik Odbora i Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih i manjinskih prava.

Boris Raonić, predsjednik NVO "Građanska alijansa" je saglasan sa većinom nalaza koje je Zaštitnik predstavio u Izvještaju. Saopštio je da imaju dobru saradnju sa institucijom Zaštitnika i podsjetio na slučaj u vezi sa prebijanjem dva zatvorenika u ZIKS-u, čije je ispitivanje pokrenuto na njihovu inicijativu, a u kojem je Evropski sud za ljudska prava nedavno utvrdio da je bilo torture. Naveo je da se često može čuti da predstavnici Vlade nijesu zadovoljni radom

Ombudsmana u pojedinim oblastima, iako je za te oblasti prvenstveno Vlada nadležna. Ukazao je da su kadrovski potencijali Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore više nego ograničeni i da su sredstva u prethodnoj godini takođe umanjena. Očekivao je iscrpniju informaciju o odnosu policije prema LGBT zajednici, posebno zbog napada koji su pretrpjeli pripadnici ove populacije. Preporučio je Ombudsmanu da u narednom periodu više koristi metode koje do sada nije koristio, kao što su društvene mreže i da na pojedinim konferencijama, umjesto zamjenika Zaštitnika, prisustvuje Zaštitnik lično. Ukazao je da je ovo izborna godina za Ombudsmana tako da i to možda utiče na njegov rad, jer je to najosjetljiviji period i očekuje reakcije ostatka civilnog sektora, ali i predstavnika političkih partija po tom pitanju. Smatra da je u Izvještaju trebalo detaljnije predstaviti resurse sa kojima je Zaštitnik raspolagao, navodeći da pojedine oblasti u Izvještaju nijesu mogle ni biti bolje predstavljene, jer nije imao ko da ih opiše, s obzirom da Zaštitnik skoro cijelu 2014. godinu nije imao dva zamjenika, a nije bilo pisanih dokumenata o tim oblastima. Podsjetio je da su dva zamjenika Zaštitnika imenovana tek krajem 2014. godine, izrazio očekivanje da će kvalitetno obavljati posao s obzirom na znanje i iskustvo koje imaju u tim osjetljivim oblastima i nada se da će naredni Izvještaj u tom dvijema oblastima biti mnogo bolji. Saopštio je da u direktnoj komunikaciji koju imaju sa Zaštitnikom i zaposlenima u instituciji često upućuju primjedbe i kritike, što u većini slučajeva bude riješeno. Pritužbe koje su uputili, a koje je Ombudsman procesuirao u 100% slučajeva su efikasno riješene. Zaključio je da imaju povjerenje u lica koja rade u instituciji Ombudsmana i kroz svakodnevnu saradnju vršiče sve veći pritisak kako bi se doprinijelo daljem unapređenju ljudskih prava.

Dr Avdul Kurpejović, predsjednik Matice muslimanske Crne Gore, je saopštio da je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio pisane primjedbe na Izvještaj Zaštitnika za 2014. godinu, a da prethodnih godina nije bio upoznat sa izvještajima Ombudsmana. Naveo je da je u Crnoj Gori karakteristična neusklađenost između normativnih rješenja i prakse, odnosno stvarnog stanja. Iako su prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica garantovana Ustavom Crne Gore, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Strategijom manjinske politike i Zakonom o zabrani diskriminacije, smatra da se u praksi slabo poštuju. Mišljenja je da u Crnoj Gori postoji tiha asimilacija pripadnika manjinskog muslimanskog naroda, što traje 550 godina, jer njihova tradicija, istorija i kultura nijesu obuhvaćeni nastavno-obrazovnim i naučnim programima, iako je članom 71 Ustava Republike Crne Gore iz 1992. godine to bilo propisano. Isto je propisano Ustavom Crne Gore iz 2007. godine, članom 79, kao i Strategijom manjinske politike iz 2008. godine, a Ministarstvo prosvjete ovu obavezu nije još realizovalo iako je rok bio četiri godine. Matica muslimanska Crne Gore je svake godine upućivala zahtjeve Ministarstvu prosvjete da se pristupi realizaciji ovog Ustavom uređenog prava, ali nailazili su na ignorantski odnos. Tek nedavno su od Ministra prosvjete dobili informaciju da je Zavodu za školstvo upućen ovaj zahtjev radi rješavanja. Kurpejović smatra da postoji nacionalna diskriminacija i da su pripadnici muslimanskog manjinskog naroda u najnepovoljnijem položaju, jer nijesu dovoljno zastupljeni u organima državne uprave i lokalne samouprave. Ukazao je na njihovu nesreazmjernu, neadekvatnu i neautentičnu zastupljenost, kao i na činjenicu da se stanje u ovoj oblasti pogoršava. Podsjetio je da prema podacima iz Informacije Ministarstva za ljudska i manjinska prava o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, 2011. godine bilo zaposleno 230 Muslimana, a 2014. godine njih 149, odnosno 81 manje. Imajući u vidu da je u većini slučajeva riječ o carinskim radnicima i policajcima, ocijenio je da je riječ je o nepovoljnoj zastupljenosti, koja predstavlja diskriminaciju. Mišljenja je da u Crnoj Gori od 2002. godine postoji organizovano negiranje nacionalnog i kulturnog identiteta Muslimana i nametanja identiteta Bošnjaka.

Kurpejović je podsjetio na Okrugli sto u organizaciji Foruma Muslimana/Bošnjaka Crne Gore i Udruženja "Almanah", na kojem je donešena Deklaracija za koju tvrdi da je u direktnoj suprotnosti sa Ustavom i da negira identitet Muslimana u Crnoj Gori. U Deklaraciji je navedeno da su se Muslimani iz svih država – bivših republika SFRJ, već opredijelili za vraćanje tradicionalnog narodnog imena-Bošnjak, a da se smatra da je naziv Bošnjak historijski utemeljeno i adekvatno ime i za dio ovog naroda koji živi u Crnoj Gori, što Kurpejović vidi kao nametanje i negiranje identiteta. Zaključio je da je riječ o djelovanjima koja su suprotna Ustavu, zakonima i međunarodnom pravu. Uputio je na član 5 Evropske konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina, kojim je, osim uzdržavanja od politike i prakse asimilacije pripadnika nacionalnih manjina protivno njihovoj volji, propisana i zaštita od svake akcije koja je usmjerena ka takvoj asimilaciji. Zamolio je Odbor da se pokrene to pitanje i da, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, razmatra položaj i status pripadnika pojedinih manjinskih naroda. Cijeni da su nakon Roma i Egipćana pripadnici manjinskog muslimanskog naroda u najnepovoljnijem položaju u Crnoj Gori.

Poslanik doc. dr Srđa Popović je ocijenio da su multietnički sklad i suživot najveće bogatstvo Crne Gore, što poslanici ističu na međunarodnim skupovima na kojima učestvuju kao predstavnici države. Ukazao je da država preuzima brojne aktivnosti na unapređenju položaja pripadnika svih manjinskih naroda. Naveo je i da je manjinski muslimanski narod zastupljen i u Skupštini Crne Gore, jer se tako izjašnjava jedan poslanik. Saopštio je da je Zakonodavstvo u ovoj oblasti kvalitetno, a u praksi se stanje konstantno poboljšava.

Petar Đukanović, koordinator programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje" je pohvalio tehnička unapređenja Izvještaja o radu Zaštitnika, imajući u vidu da su predstavke koje je Institucija primila u 2014. godini razvrstane po kategorijama. Dat je potpuniji i pregledniji prikaz predstavki, jer je prikazano ko ih je podnosio, na šta su se odnosile i slično, što daje mogućnost za korišćenje i tumačenje tih podataka, kao i izvođenje određenih zaključaka. Veoma je problematično što još uvijek ne funkcioniše evidencija slučajeva diskriminacije koji se vode pred institucijama sistema u Crnoj Gori, što je i konstatovano u Izvještaju Ombudsmana. Smatra da navedeno ne bi trebalo da bude samo konstatacija u Izvještaju, već da bi Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao jedna od najznačajnijih institucija koja se bavi zaštitom i promocijom ljudskih prava, trebalo da pruži svoj pun doprinos za uspostavljanje ove evidencije. Centar za građansko obrazovanje cijeni propratne komentare i mišljenja koji su dati u vezi sa praksom institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava i zaštitom od diskriminacije, a shodno kojima je potrebno poboljšanje funkcionisanja sistema. Iznio je zamjerku na rad Ombudsmana, cijeneći da bi trebalo da bude prisutniji u javnosti i da zapažanja nefunkcionalnog djelovanja institucija sistema ne bi trebalo da iznosi samo u godišnjem Izvještaju, već i kroz komunikaciju sa građanima tokom godine. Imajući u vidu da Ombudsman nema toliko mogućnosti da posjećuje različite gradove i da upozna građane sa njihovim pravima u vezi sa ovom Institucijom, smatra da građani koji ne žive u Podgorici ostaju nedovoljno informisani. Đukanović je istakao da je značajan broj predstavki koje su građani podnosili, ali zabrinjavajuće je što slučajeve u kojima je Ombudsman utvrdio povredu prava građana, institucije vrlo sporo i neefikasno riješavaju. Od 60 predstavki u kojima je Ombudsman utvrdio da je došlo do povrede prava građana i od ukupnog broja upućenih urgencija, samo u polovini slučajeva je dobijen odgovor, dok se preostali odgovori institucija očekuju. Riječ je o problemu na koji je i ranije ukazivano, a koji ne motiviše građane da prijavljuju slučajeve kršenja prava Zaštitniku. Konstatovao je da u Izvještaju i dalje nema podataka o povlačenju pritužbi od strane nekih nevladinih organizacija, za šta bi trebalo da postoji adekvatno objašnjenje, kao i rješenje postojećih situacija.

U Izvještaju su prepoznati ključni problemi koji su identifikovani i u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore, kao i od strane velikog broja nevladinih organizacija koje prate oblasti ljudskih prava i zaštite od diskriminacije. Đukanović je ukazao na nedostatak kadra koji je dovoljno sposoban da se suoči sa velikim brojem nadležnosti Institucije Zaštitnika, imajući u vidu da je on i Nacionalni mehanizam za prevenciju torture i Institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije. Shodno sistematizaciji, u Kancelariji Ombudsmana bi trebalo da radi 33 službenika, a prema podacima koje posjeduju, trenutno ih je 20. Takođe, tokom čitave 2014. godine Institucija Zaštitnika nije imala dva zamjenika, koji su imenovani krajem godine. U tom periodu je imenovan i jedan savjetnik, iako je oglas bio raspisan za pet radnih mjesta. Dinamika zapošljavanja u Kancelariji Ombudsmana, predviđena Akcionim planom za poglavlje 23, je morala biti revidirana iz razloga što Ombudsman nije uspio da zaposli predviđeni broj službenika, pa u naredne tri godine ima obavezu da zaposli 11 službenika. Neefikasnost Institucije usled nedostatka kadra se na taj način produžava bez jasnog pojašnjenja ove situacije, imajući u vidu da je Institucija Zaštitnika prethodne četiri godine vraćala značajni dio sredstava u Budžet kao neiskorišćena, a koja su se mogla iskoristiti za druge namjene. Neophodno je predložiti jasnu strategiju kako bi Institucija riješila ovo pitanje, jer to je njen ključni problem, koji ograničava efikasnost u radu.

Dr Jovan Kojičić, sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije i savjetnik Predsjednika Vlade Crne Gore mišljenja je da je zbog velikog broja predstavki dostavljenih Savjetu za zaštitu od diskriminacije potrebno raditi na unapređenju komunikacije između svih aktera koji se bave promocijom ljudskih prava. Brojne delegacije koje dolaze postavljaju razna pitanja zbog nepostojanja te saradnje, iako Zaštitnik uvijek ističe gard nezavisne institucije, u vezi sa čim je na nekoj od prethodnih sjednica Odbora izjavio da ga niko ne može smijeniti, postoji prostor za dalje produblјivanje saradnje, kako bi se zajednički doprinijelo pobolјšanju stanja u ovoj oblasti i prevazilaženju postojećih problema. Savjetu stižu predstavke koje se tiču diskriminacije, a koje istovremeno stižu i skupštinskom Odboru, koje takođe predstavljaju i primjedbe na rad Zaštitnika. Naglasio je da je neophodno uspostaviti jednak tretman i pristup za sve građane. Pomenuo je i da sekretar Odbora za ljudska prava i slobode ne može da ostvari neka svoja prava, što ne šalje dobru poruku građanima. Evidentno je da nedostaju kapaciteti u Instituciji Ombudsmana, ali je neophodno u Izvještaju opisati probleme sa kojima se Ombudsman sreće u svom radu, kako bi se oni riješavali.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je pojasnio da se dr Avdul Kurpejović obratio Odboru sa molbom da prisustvuje sjednici na kojoj će biti razmatran Izvještaj o radu Ombudsmana, a imajući u vidu da se ovaj Odbor bavi zaštitom manjinskih prava, prisustvo mu je odobreno. Istakao je da se će Odbor za ljudska prava i slobode uvijek biti otvoren za sve manjinske narode u Crnoj Gori.

Dr Avdul Kurpejović, predsjednik Matice muslimanske Crne Gore je pojasnio da je u svom izlaganju govorio o položaju pripadnika manjinskog muslimanskog naroda u odnosu na položaj drugih manjinskih naroda. Imajući u vidu da je u Skupštini Crne Gore jedan poslanik koji se izjašnjava kao pripadnik manjinskog muslimanskog naroda, a da bi trebalo da ih je tri, cijeni da je riječ o nesrazmjernoj, neadekvatnoj i neautentičnoj zastupljenosti pripadnika. Ukazao je da je Ombudsman u Izvještaju za 2014. godinu ukratko obradio položaj manjinskih naroda u Crnoj Gori i predstavio mišljenja određenog broja savjeta, zbog čega je Kurpejović uputio primjedbu na Izvještaj.

Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih i manjinskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, je saopštila da su podaci

iz istraživanja iz 2011. godine pokazali nesrazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom sektoru, ali da najveća nesrazmjera nije zabilježena kod pripadnika muslimanskog manjinskog naroda. U cilju poboljšanja stanja Vlada Crne Gore je utvrdila određene mjere koje će preduzimati u narednom periodu. Prilikom zapošljavanja službenika i namještenika u organima državne uprave i lokalne samouprave vodi se računa o tome i prednost imaju pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica ukoliko ispune tražene uslove. Najavila je da će rezultati istraživanja o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima državne uprave i lokalne samouprave koje se realizuje u 2015. godini biti dostupni javnosti u III kvartalu ove godine.

U završnoj riječi, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore se osvrnuo na izlaganja učesnika u raspravi. Saopštio je da kadrovski potencijali nijesu bili smetnja za realizaciju planskih aktivnosti u instituciji Zaštitnika u 2014. godini i ponovio da su pojačanim angažovanjem, i pored toga što nijesu imali dva zamjenika, ostvarili najveći stepen ažurnosti od nastanka institucije. Po novom Pravilniku sistematizovana su 33 radna mjesta, ali se suočavaju sa problemom popunjavanja upražnjenih radnih mjesta. U prošloj godini raspisan je oglas za prijem pet savjetnika na višem nivou, a samo jedno mjesto je popunjeno, a ostala nijesu, jer niko od kandidata nije zadovoljio na prethodnom postupku provjere sposobnosti u Upravi za kadrove. Smatra da dobri kadrovi koji poznaju ljudska prava i koji bi rado radili u Instituciji nerado žele da se izlažu provjerama znanja iz oblasti državne uprave. Poslije dvije godine neuspjelih pokušaja da dobiju odgovarajući kadar pristupili su izmjeni Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji i sada je u fazi novi postupak. Raspisan je oglas za prijem službenika sa početnim, a ne višim znanjima i Upravi za kadrove je za 3-4 radna mjesta prijavljeno oko 50 lica koja ne posjeduju odgovarajuća znanja iz oblasti ljudskih prava i iskustvo, a od tolikog broja, teško će odabrati najboljeg. Zbog kritika iz dijela nevladinog sektora prinuđeni su da izvrše popunu tih radnih mjesta kako se ne bi govorilo da Ombudsman ne želi da kadrovski kompletira Instituciju. Malo je ljudi koji znaju i koji mogu da se bave oblašću ljudskih prava u Crnoj Gori.

U vezi sa prisustvom na društvenim mrežama, Zaštitnik je saopštio da su o tome razmišljali, ali smatra da dok se ne dobije pravi kadar koji će ozbiljno time da se bavi, ne treba da budu zastupljeni na svim mrežama, iako to jeste hendikep, ali po njegovom mišljenju, nije ozbiljan.

U vezi sa komentarima Predsjednika Matice Muslimanske, saopštio je da je iznenađen tonom kojim se Kurpejović obraća Odboru u Dopisu u koji je i Zaštitnik imao uvid. S obzirom da Kurpejović ukazuje da se bori za ljudska prava, Zaštitnik ne može da vjeruje da je predsjednik Matice Muslimanske u dopisu Odboru napisao: „To što neće da obradi Ombudsman u Izvještaju su njegovi lični razlozi, vjerovatno, nacionalno preimenovanje“, pitajući Predsjednika Matice Muslimanske s kojim pravom se bavi njegovom nacionalnošću, naglašavajući da se on njegovom ne bavi i ukazao da to ne radi ako hoće da se bori za prava manjinskog naroda kom pripada. Saopštio je da Predsjednik Matice Muslimanske kritikuje Ombudsmana što prilikom analize prava muslimanskog naroda nije pošao od „Analize nacionalne diskriminacije i asimilacije Muslimana Crne Gore“ koja je dostavljena Odboru, a čiji je autor dr Avdul Kurpejović. Zaštitnik je saopštio da je pretenciozno od dr Kurpejovića da želi da njegovo autorsko djelo Zaštitnik prenese u godišnji izvještaj o radu. Zaštitnik je ukazao da se prilikom pripreme Izvještaja obratio svim nacionalnim savjetima, a sarađivali su i sa nevladinim organizacijama kako bi sačinili što bolji i realniji Izvještaj. Muslimanski i Albanski savjet nijesu dostavili njihova viđenja položaja i stanja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Prethodnih godina Zaštitnik je u Izvještaju načelno govorio o manjinskim pravima, odnosno o percepciji. Ukazivano je na njihovu

nesrazmjernu zastupljenost u organima državne uprave i lokalne samouprave, na probleme prilikom zapošljavanja i u ostvarivanju drugih prava. Samo su izdvajani Romi i Egipćani kao najranjivija kategorija koja je istorijski zapostavljena, ne samo u Crnoj Gori, već u cijeloj Evropi. U Izvještaju za 2014. godinu po prvi put je Parlamentu predstavljena percepcija manjinskih savjeta o položaju manjinskih naroda u Crnij Gori i sadržani su odgovori koje je Zaštitnik dobio od Srpskog, Hrvatskog, Bošnjačkog i Romskog savjeta. Pojasnio je da su viđenja manjinskih savjeta prenesena u Izvještaj skoro doslovno, ali da Zaštitnik nije potvrdio da je stanje takvo kakvim ga predstavljaju manjinski savjeti.

Govoreći o statističkim podacima u oblasti diskriminacije, saopštio je da je Ombudsman prema Zakonu o zabrani diskriminacije dužan da vodi statističke podatke, odnosno da sumira podatke o pokrenutim sudskim, prekršajnim i krivičnim postupcima u oblasti diskriminacije. Ne postoji elektronski vođena baza podataka na što Ombudsman ukazuje iz godine u godinu i upoznaje sa tim Odbor za ljudska prava i slobode i Skupštinu Crne Gore. Skupština je donijela Zakon o zabrani diskriminacije koji se u tom dijelu ne implementira što je ozbiljna slabost na koju ukazuju Ombudsman i eksperti Evropske komisije. Ombudsman na to ukazuje svaki put u svom Izvještaju, jer je to ozbiljan problem zbog koga dosta vremena gubi posebno u vezi sa sudskim postupcima, pa i podaci koje je iznio u Izvještaju nijesu potpuno ažurni, jer ne može ući u bazu podataka, čim je nema i vrši uvid u svaki predmet pojedinačno, što je neprihvatljivo raditi u XXI vijeku. Ombudsman može samo da ukaže Parlamentu na to i da traži podršku Parlamenta da se Zakon u tom dijelu ispoštuje.

Zaštitnik je saopštio da je od dolaska na tu funkciju u dilemi da li bi trebalo da bude više prisutan u javnosti, a mišljenja je da nije dobro svakodnevno pojavljivanje u javnosti, već se treba pojavljivati onda kad je značajno i kada se iz toga želi ostvariti napredak u oblasti ljudskih prava.

U vezi sa urgencijama saopštio je da su nabrojali svaku instituciju kojoj je upućena urgencija i prikazali njihov broj, naglašavajući da u 2014. godini postoji pad urgencija za 62% što još nije jako ohrabrenje, jer ne treba da postoje urgencije. Naglasio je da su u tome istrajni i zahtijevaju da im se u pisanoj formi odgovori zašto se kasni u ispunjavanju preporuka, a imaju i neposredne kontakte sa ministrima gdje im se ukazuje na probleme. Naglasio je da su bila samo dva slučaja povlačenja pritužbe jer su podnosioci smatrali da Ombudsman nije brzo reagovao.

Saopštio je da povodom nedostatka kadra dobijaju ozbiljne kritike od Centra za građansko obrazovanje koji je u jednom Priručniku napisao da Ombudsman nema volju da kadrovski jača Instituciju. Zaštitnik je ocijenio da su to paušalne ocjene i istakao da je kadar lako popuniti u formalnom smislu, ali obezbijediti kvalitetan kadar nije lako. Ukazao je da su vraćali u budžet novac namijenjen za te namjene, jer nijesu popunili upražnjena radna mjesta, a novac nijesu mogli utrošiti za druge namjene, jer se sredstva za zarade ne mogu preusmjeravati. Dva zamjenika nijesu imenovana do kraja 2014. godine, ali su na plenumu Skupštine u decembru 2014. godine poslanici sa preko 95% podržali dva kandidata koja je Zaštitnik predložio što govori da je predložio prave kandidate, ali i da je to podrška Ombudsmanu koji ih je predložio.

U vezi sa izlaganjem Sekretara Savjeta za zaštitu od diskriminacije i Savjetnika Predsjednika Vlade, Zaštitnik je saopštio da je saradnja dobra, ali da uvijek može biti bolja, ukazujući da su za saradnju uvijek potrebne dvije strane. U vezi sa predstavkama koje građani šalju Savjetu žaleći se na postupanje Ombudsmana, saopštio je da je po Ustavu Crne Gore Zaštitnik jedino ovlašćen za postupanje po pritužbama, ali se građani mogu i Savjetu žaliti. Savjet za zaštitu od diskriminacije nema ovlašćenja da preispituje rad Ombudsmana, jer je Savjet vladina institucija, a Ombudsman, između ostalog, nadgleda i postupanje Vlade. Ne kaže da je ono što je Ombudsman odlučio sveto pismo, ne znači da možda nijesu pogriješili, ali je uvjeren da u velikom

procentu slučajeva nijesu pogriješili. U određenim oblastima kao što su zaštita od diskriminacije i prevencija torture, Zaštitnik stvara novu praksu i kod stvaranja te prakse nastoji da ne pogriješi. Na pogrešne odluke Ombudsmana nema pravnog sredstva, ali tu Ombudsman gubi autoritet ako se napravi neka pogrešna odluka, donese preporuka, pa je veoma oprezan. Uvijek će se naći oni koji nijesu zadovoljni, ali Zaštitnik ne kaže i da su svi zadovoljni i da trebaju biti.

Dr Halil Duković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je takođe ocijenio da se bez dobre saradnje svih nadležnih organa ne može dostići potrebn nivo razvoja ljudskih prava u Crnoj Gori. Izrazio je uvjerenje da će i na plenumu, tokom rasprave o Izvještaju o radu Zaštitnika za 2014. godinu, poslanici iznijeti svoje primjedbe, sugestije i pohvale na ovaj Izvještaj.

Nakon rasprave Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) podržao Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu i predložio Skupštini da ga prihvati.

Izvještaj su podržali: dr Halil Duković, doc. dr Srđa Popović, Rešad Sijarić, dr Ljiljana Đurašković, Zoran Miljanić i Nikola Gegaj, zamjena člana Odbora Husnije Šabovića, u skladu sa članom 65 Poslovnika Skupštine.

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa 51. sjednice, održane 10. juna 2015. godine, podnosi Skupštini

I Z V J E Š T A J **O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I** **SLOBODA CRNE GORE ZA 2014. GODINU**

Odbor za ljudska prava i slobode je i u 2015. godini nastavio sa aktivnostima utvrđenim Planom aktivnosti za 2015. godinu, posvećenim procesu pristupanja Evropskoj uniji i ispunjenju obaveza utvrđenih Rezolucijom Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 11. marta 2015. godine, Izvještajem Evropske komisije o napretku Crne Gore iz oktobra 2014. godine, kao i onim u funkciji ukinutog monitoringa i uvođenja post- monitoring dijaloga od strane PSSE, utvrđenog Rezolucijom 2030 (2015) od 27. januara 2015.godine, naročito kroz realizaciju obaveza iz revidiranih akcionih planova Vlade za poglavlja 23 i 24, u funkciji izgradnje efikasnih institucija i društva vladavine prava, kao preduslova za dalji demokratski razvoj države Crne Gore.

Odbor je na 51. sjednici, u proširenom sastavu, uz učešće Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predstavnika nadležnih državnih organa, međunarodnih organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori i nevladinih organizacija koje se bave pitanjima ljudskih prava, razmatranjem Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu /u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore-kontrolna uloga/ realizovao **treću aktivnost**, utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2015. godinu, sačinjenim na osnovu gore navedenih dokumenata.

Rukovođeni praksom dosadašnje saradnje sa Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore koja je dala dobre rezultate, a što je konstatovano i u Izvještaju o radu Odbora za 2014.godinu- "*Posebno treba istaći da je nastavljena uspješna saradnja sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je učestvovao u periodu januar 2014.- decembar 2014. godine na brojnim sjednicama Odbora (od 20 sjednica učestvovao na šest) i drugim aktivnostima (pet aktivnosti).*" / a od 50 sjednica Odbora za ljudska prava i

slobode 25. saziva Skupštine Crne Gore Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore učestvovao je na 25 sjednica Odbora i devet aktivnosti/,

na 51. sjednici Odbora, u proširenom sastavu, pored Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore (član 67 stav 1 Poslovnika Skupštine),

u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, učestvovali su: Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih i manjinskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, dr Jovan Kojičić, sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije i savjetnik Predsjednika Vlade Crne Gore, Barbara Rotovnik, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Boris Raonić, predsjednik NVO "Građanska alijansa" i dr Avdul Kurpejović, predsjednik Matice muslimanske Crne Gore.

Na sjednici je na njihov zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora, učestvovao Petar Đukanović, koordinator programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje".

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je u uvodnom obrazloženju informisao članove Odbora za ljudska prava i slobode i ostale učesnike sjednice da:

- se analiza i ocjena stanja ljudskih prava u Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, kao i prethodnih godina, temelji na pritužbama građana, razgovorima sa građanima i drugim izvorima informacijama, kao što su izvještaji državnih organa i istraživanja međunarodnih organizacija i nevladinog sektora;

- je u 2014. godini riješio 649 predmeta od ukupno 687 koliko je imao u radu, što je 94,46%, čime je ostvaren najveći stepen ažurnosti u dosadašnjem radu Institucije;

- su građani i u 2014. godini podnosili pritužbe koje su se odnosile na rad državnih organa, organa državne uprave, upravnih i drugih organizacija, sudova, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja, Uprave policije, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, Državnog tužilaštva, organa za vođenje prekršajnog postupka i na rad organa, službi i nosilaca javnih ovlašćenja u drugim državama, privrednih društava, drugih pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica;

- su u pritužbama podnosioci ukazivali na povredu prava na: suđenje u razumnom roku, pravično i nepristrasno odlučivanje pred organima vlasti, slobodan pristup informacijama, diskriminaciju, kao i na povredu prava iz radnog odnosa, penzijsko-invalidskog osiguranja, socijalne zaštite, zdravstvene zaštite, mirno uživanje imovine i povredu prava djeteta;

- organi javne uprave i ove godine u značajnoj mjeri prepoznaju značaj ljudskih prava i svoju obavezu i interes da sarađuju sa institucijom Zaštitnika, što je doprinijelo postizanju konkretnih rezultata i otklanjanju povreda ljudskih prava u toku samog postupka.

Međutim, i dalje su prisutne slabosti u radu organa javne uprave koji često ne odlučuju u zakonskom roku po zahtjevima građana ili neopravdano dugo vode postupak, a u nekim slučajevima više puta donose istu ili sličnu odluku po određenim zahtjevima, iako je neposredno viši organ po žalbi ili sud po tužbi naložio njihovo otklanjanje, što se nepovoljno odražava na brzo i jednostavno ostvarivanje prava građana i drugih subjekata. Ukazujući da se dugim trajanjem upravnih postupaka, nepostupanjem po zahtjevima građana, nepoštovanjem stavova i mišljenja drugostepenog organa ili Upravnog suda krše ustavna načela i načela dobre uprave, ispoljava arbitrnost i dovodi u pitanje ostvarivanje prava i sloboda građana, kao i princip pravne sigurnosti i jednakosti građana pred zakonom, Zaštitnik je naglasio da poseban oblik nezakonitog postupanja organa javne uprave predstavlja tzv. „ćutanje uprave“ kada organi ne postupaju po zahtjevima građana, odnosno ignorišu njihove zahtjeve i povređuju njihovo ljudsko dostojanstvo, o čemu govore i podaci Upravnog suda Crne Gore za 2014. godinu koji ukazuju da je u poređenju sa 2013.

godinom u izvještajnoj godini zabilježen rast nezakonitih upravnih akata i postupanja javne uprave za 8,15%, što je razlog za ozbiljnu zabrinutost.

Zaštitnik je upoznao učesnike sjednice sa radom i djelovanjem u pojedinim oblastima, zapažanjima, konstatacijama i preporukama, predstavljajući sledeće podatke:

- broj pritužbi na **rad sudova** u 2014. godini je u porastu u odnosu na prethodnu godinu, ali njihovo učešće u ukupnom broju svih primljenih pritužbi smanjeno je za 16,31% što predstavlja nastavak trenda zabilježenog poslednjih godina. Po svom sadržaju i strukturi pritužbe na rad sudova i u 2014. najvećim dijelom su se odnosile na suđenje u razumnom roku - odugovlačenje sudskog postupka. Smanjenje učešća broja pritužbi koje se odnose na rad sudova u ukupnom broju podnijetih pritužbi rezultat je rasta ažurnosti sudova i njihovog angažovanja na rješavanju starih predmeta, iako u njihovom radu još uvijek ima predmeta u kojima zbog višestrukog ukidanja odluka i vraćanja na ponovni postupak postupci traju više godina.

- u ostvarivanju **socijalnih prava** zapažen je određeni napredak, prvenstveno kroz reformu socijalne zaštite. Međutim, samo ostvarenje ekonomskih i socijalnih prava, kao i mjere koje se preduzimaju od strane nadležnih organa u cilju njihovog obezbjeđivanja i dalje je ispod standarda koje zahtijevaju potvrđeni međunarodni dokumenti u ovoj oblasti i Zaštitnik ocjenjuje da brojni građani u našoj zemlji još uvijek žive na granici siromaštva i u stanju socijalne potrebe, jer ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u velikoj mjeri zavisi od ekonomske razvijenosti države i raspoloživih sredstava, tako da se ne mogu ostvariti u kratkom roku, ali je država u obavezi da stalno preduzima mjere za njihovo ispunjavanje.

- u **oblasti prava lica lišenih slobode i zaštiti od torture** koja je bila pod posebnom pažnjom Zaštitnika kao Nacionalnog preventivnog mehanizma, putem 20 nenajavljenih obilazaka, sastanaka sa predstavnicima uprave i organizacionih jedinica ZIKS-a, obavljenih razgovora sa 100 lica lišenih slobode, bez prisustva službenih ili drugih lica može se konstatovati da se slučajevi torture pojavljuju kao pojedinačni i izolovani, a Uprava ZIKS-a je u tim slučajevima preduzimala zakonske mjere, pokretanjem disciplinskih postupaka, dostavljanjem obavještenja i dokumentacije nadležnom tužilaštvu.

- u oblasti **prava djeteta** u 2014. godini postupano je u 138 predmeta, što ukazuje da se broj pritužbi iz godine u godinu povećava, što ne mora biti posledica porasta kršenja prava djeteta, već je, po mišljenju Zaštitnika, porast nastao zbog približavanja institucije Ombudsmana djeci, u kom pravcu je formirana i Mreža zlatnih savjetnika Zaštitnika.

Uz ocjenu da je u oblasti prava djeteta tokom 2014. godine zapažen napredak, ostvaren kroz započete reforme socijalne i dječije zaštite, kao i reforme u oblasti obrazovanja i maloljetničkog pravosuđa, Zaštitnik je ukazao da je u narednom periodu potrebno:

- razviti sistem obrazovanja koji će obezbijediti unapređenje praktičnih znanja i stvoriti kvalitetniji odnos između učenika i nastavnika;

- reforme koje su sprovedene u pravosudnom sistemu i zaživjele u krivičnim postupcima proširiti na djecu koja su uključena u upravnim i građanskim postupcima kako bi njihov pristup pravdi bio adekvatan i saglasan preporučenim standardima;

- unapređenje postupanja nadležnih službi i razvijanje različitih servisa podrške djeci koja trpe nasilje ili su u riziku od nasilja, i

- preduzimati aktivnosti na jačanju kapaciteta zdravstvenih ustanova kako bi se svakom djetetu obezbijedila adekvatna i dostupna zdravstvena zaštita.

- u oblasti **zaštite od diskriminacije** u toku 2014. godine Zaštitnik je u radu imao 54 pritužbe, od čega je 44 riješeno, a odnosile su se na diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, nacionalne pripadnosti, invaliditeta, pola, stečene stručne spreme, starosne dobi, uznemiravanja,

pretpostavljenog državljanstva i zdravstvenog stanja. Ukupno je pred sudovima u 2014. godini pokrenuto 19 parnica u vezi sa zaštitom od diskriminacije. Samo jedna presuda je pravosnažna, u jednom slučaju pred Osnovnim sudom u Baru je sklopljeno poravnanje, dok su u ostalim predmetima postupci završeni u prvom stepenu ili su u fazi drugostepenog odlučivanja. Zaštitnik je ocijenio da se u prethodnoj godini iz proaktivne faze zagovaranja prešlo na efektivnu sudsku zaštitu i sve sporove su pokrenule osobe sa invaliditetom zbog nepristupačnosti objekata u javnoj upotrebi. Saopštio je i da je homofobija i dalje prisutna u odnosu prema pripadnicima LGBT populacije, jer su kontinuirane homofobične poruke, prijetnje i nasrtaji na fizički integritet i imovinu, izopštenost iz porodičnog okruženja, društvena izolacija i lična nesigurnost osnovne karakteristike društvenog odnosa prema ovoj populaciji.

U vezi sa **sudskim, prekršajnim postupcima i postupcima zaštite od diskriminacije, ključni problemi odnose se:** na nepoštovanje načela hitnosti, dugo trajanje postupaka, nedostatak fizičke zaštite za žrtve koje u velikom broju slučajeva nijesu upoznate sa procedurama. Nijedna institucija ne vrši procjenu rizika, nedostaje efikasan sistem praćenja izvršenja zaštitnih mjera, ne evidentiraju se svi slučajevi nasilja, naročito oni koji se okončavaju upozorenjem počiniocu. Zaštitnik je ukazao da su **evidencije neujednačene i da je nedovoljno razvijena razmjena podataka između organa što stvara probleme u pravilnom sagledavanju problema**, ne samo u oblasti porodičnog nasilja, već ukupno u oblasti zaštite od diskriminacije. Naglasio je da ishod većine prijava u oblasti nasilja u porodici zavisi od volje žrtve da učestvuje u postupku, a često se dešava da policija i tužilaštvo odustaju od procesuiranja predmeta jer se žrtva povuče iz postupka.

- u oblasti **prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica** zaštita je djelimično unaprijeđena sistemskim zakonima koji su utemeljeni na Ustavu Crne Gore i međunarodnim dokumentima koje je Crna Gora ratifikovala.
- u oblasti **rodne ravnopravnosti** još uvijek postoje predrasude i stereotipi, pa suštinska ravnopravnost zahtijeva dodatno angažovanje države i nadležnih organa.

*****

Učesnici rasprave o Izvještaju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu iznijeli su kako pohvale, tako i kritike i sugestije na račun Izvještaja.

Boris Raonić, predsjednik NVO "Građanska alijansa", navodeći da imaju dobru saradnju sa institucijom Zaštitnika, istakao je da je saglasan sa većinom nalaza koje je Zaštitnik predstavio u Izvještaju. Naveo je da se često može čuti da predstavnici Vlade nijesu zadovoljni radom Ombudsmana u pojedinim oblastima, iako je za te oblasti prvenstveno Vlada nadležna. Ukazao je da su kadrovski potencijali Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore više nego ograničeni i da su sredstva u prethodnoj godini takođe umanjena.

Saopštio je da u direktnoj komunikaciji koju imaju sa Zaštitnikom i zaposlenima u instituciji često upućuju primjedbe i kritike, što u većini slučajeva bude riješeno. Pritužbe koje su uputili, a koje je Ombudsman procesuirao u 100% slučajeva su efikasno riješene. Zaključio je da imaju povjerenje u lica koja rade u instituciji Ombudsmana i kroz svakodnevnu saradnju vršiće sve veći pritisak kako bi se doprinijelo daljem unapređenju ljudskih prava.

Predstavljajući kritike i sugestije, saopštio je da je očekivao iscrpniju informaciju o odnosu policije prema LGBT zajednici, posebno zbog napada koji su pretrpjeli pripadnici ove populacije. Preporučio je Ombudsmanu da u narednom periodu više koristi metode koje do sada nije koristio, kao što su društvene mreže i da na pojedinim konferencijama, umjesto zamjenika Zaštitnika, prisustvuje Zaštitnik lično. Ukazao je da je ovo izborna godina za Ombudsmana tako da i to možda utiče na njegov rad, jer je to najosjetljiviji period i očekuje reakcije ostatka civilnog sektora, ali i predstavnika političkih partija po tom pitanju.

Smatra da je u Izvještaju trebalo detaljnije predstaviti resurse sa kojima je Zaštitnik raspolagao, navodeći da pojedine oblasti u Izvještaju nijesu mogle ni biti bolje predstavljene, jer nije imao ko da ih opiše, s obzirom da Zaštitnik skoro cijelu 2014. godinu nije imao dva zamjenika, a nije bilo pisanih dokumenata o tim oblastima. S obzirom da su dva zamjenika Zaštitnika imenovana tek krajem 2014. godine, izrazio je očekivanje da će kvalitetno obavljati posao i da će naredni Izvještaj u tom dvijema oblastima biti mnogo bolji.

Dr Avdul Kurpejović, predsjednik Matice muslimanske Crne Gore, je saopštio da je Odboru za ljudska prava i slobode dostavio pisane primjedbe na Izvještaj Zaštitnika za 2014. godinu, a da prethodnih godina nije bio upoznat sa izvještajima Ombudsmana. Glavna kritika je što je Ombudsman u Izvještaju za 2014. godinu ukratko obradio položaj manjinskih naroda u Crnoj Gori i predstavio mišljenja određenog broja savjeta, zbog čega je Kurpejović uputio primjedbu na Izvještaj.

Naveo je da je u Crnoj Gori karakteristična neusklađenost između normativnih rješenja i prakse, pa iako su prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica garantovana Ustavom Crne Gore, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Strategijom manjinske politike i Zakonom o zabrani diskriminacije, smatra da se u praksi slabo poštuju. Mišljenja je da u Crnoj Gori postoji tiha asimilacija pripadnika manjinskog muslimanskog naroda, jer njihova tradicija, istorija i kultura nijesu obuhvaćeni nastavno-obrazovnim i naučnim programima, uz ocjenu da postoji njihova nesrazmjerna, neadekvatna i neautentična zastupljenost zbog čega su u najnepovoljnijem položaju, nakon Roma i Egipćana. Podsjetio je da prema podacima iz Informacije Ministarstva za ljudska i manjinska prava o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima i organima državne uprave, 2011. godine bilo zaposleno 230 Muslimana, a 2014. godine njih 149.

Zamolio je Odbor da se pokrene to pitanje i da, u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore razmatra položaj i status pripadnika pojedinih manjinskih naroda.

Poslanik doc. dr Srđa Popović je ocijenio da su multietnički sklad i suživot najveće bogatstvo Crne Gore, što poslanici ističu na međunarodnim skupovima na kojima učestvuju kao predstavnici države. Ukazao je da država preduzima brojne aktivnosti na unapređenju položaja pripadnika svih manjinskih naroda. Naveo je i da je manjinski muslimanski narod zastupljen i u Skupštini Crne Gore, jer se tako izjašnjava jedan poslanik. Saopštio je da je zakonodavstvo u ovoj oblasti kvalitetno, a u praksi se stanje konstantno poboljšava.

Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih i manjinskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, je saopštila da su podaci iz istraživanja iz 2011. godine pokazali nesrazmjernu zastupljenost pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnom sektoru, ali da najveća nesrazmjera nije zabilježena kod pripadnika muslimanskog manjinskog naroda. U cilju poboljšanja stanja Vlada Crne Gore je utvrdila određene mjere koje će preduzimati u narednom periodu. Prilikom zapošljavanja službenika i namještenika u organima državne uprave i lokalne samouprave vodi se računa o tome i prednost imaju pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica ukoliko ispune tražene uslove. Najavila je da će rezultati istraživanja o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima državne uprave i lokalne samouprave koje se realizuje u 2015. godini biti dostupni javnosti u III kvartalu ove godine.

Petar Đukanović, koordinator programa u NVO "Centar za građansko obrazovanje" je saopštio sledeće pohvale na račun Izvještaja:

- tehnički je unaprijeđen, imajući u vidu da su predstavke koje je Institucija primila u 2014. godini razvrstane po kategorijama;
- dat je potpuniji i pregledniji prikaz predstavki, jer je prikazano ko ih je podnosio, na šta su se odnosile i slično, što daje mogućnost za korišćenje i tumačenje tih podataka, kao i izvođenje određenih zaključaka;
- prepoznati su ključni problemi koji su identifikovani i u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore, kao i od strane velikog broja nevladinih organizacija koje prate oblasti ljudskih prava i zaštite od diskriminacije, i
- cijeni propratne komentare i mišljenja koji su dati u vezi sa praksom institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava i zaštitom od diskriminacije, a shodno kojima je potrebno poboljšanje funkcionisanja sistema.

Iznoseći kritike saopštio je:

- da je veoma problematično što još uvijek ne funkcioniše evidencija slučajeva diskriminacije koji se vode pred institucijama sistema u Crnoj Gori, što je i konstatovano u Izvještaju Ombudsmana. Smatra da navedeno ne bi trebalo da bude samo konstatacija u Izvještaju, već da bi Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao jedna od najznačajnijih institucija koja se bavi zaštitom i promocijom ljudskih prava, trebalo da pruži svoj pun doprinos uspostavljanju ove evidencije;
- zamjerku na rad Ombudsmana, cijeneći da bi trebalo da bude prisutniji u javnosti i da zapažanja nefunkcionalnog djelovanja institucija sistema ne bi trebalo da iznosi samo u godišnjem Izvještaju, već i kroz komunikaciju sa građanima tokom godine. Imajući u vidu da Ombudsman nema toliko mogućnosti da posjećuje različite gradove i da upozna građane sa njihovim pravima, smatra da građani koji ne žive u Podgorici ostaju nedovoljno informisani;
- značajan je broj predstavki koje su građani podnosili, ali zabrinjavajuće je što slučajeve u kojima je Ombudsman utvrdio povredu prava građana, institucije vrlo sporo i neefikasno rješavaju. Od 60 predstavki u kojima je Ombudsman utvrdio da je došlo do povrede prava građana i od ukupnog broja upućenih urgencija, samo u polovini slučajeva je dobijen odgovor, dok se preostali odgovori institucija očekuju. Riječ je o problemu na koji je i ranije ukazivano, a koji ne motiviše građane da prijavljuju slučajeve kršenja prava Zaštitniku;
- u Izvještaju i dalje nema podataka o povlačenju pritužbi od strane nekih nevladinih organizacija, za šta bi trebalo da postoji adekvatno objašnjenje, kao i rješenje postojeće situacije;
- da je evidentan nedostatak kadra koji bi bio dovoljno sposoban da se suoči sa velikim brojem nadležnosti Institucije Zaštitnika. Shodno sistematizaciji, u Kancelariji Ombudsmana bi trebalo da radi 33 službenika, a prema podacima koje posjeduju, trenutno ih je 20. Takođe, tokom čitave 2014. godine Zaštitnik nije imao dva zamjenika, koji su imenovani krajem godine. U tom periodu je imenovan i jedan savjetnik, iako je oglas bio raspisan za pet radnih mjesta. Dinamika zapošljavanja u Kancelariji Ombudsmana, predviđena Akcionim planom za poglavlje 23, je morala biti revidirana iz razloga što Ombudsman nije uspio da zaposli predviđeni broj službenika, pa u naredne tri godine ima obavezu da zaposli 11 službenika;
- neefikasnost Institucije usled nedostatka kadra se na taj način produžava bez jasnog pojašnjenja ove situacije, imajući u vidu da je Institucija Zaštitnika prethodne četiri godine značajan dio sredstava koja su se mogla iskoristiti za druge namjene vraćala u Budžet kao neiskorišćena. Neophodno je predložiti jasnu strategiju kako bi Institucija riješila ovo pitanje, jer to je njen ključni problem koji ograničava efikasnost u radu.

Dr Jovan Kojičić, sekretar Savjeta za zaštitu od diskriminacije i savjetnik Predsjednika Vlade Crne Gore mišljenja je da je zbog velikog broja predstavki dostavljenih Savjetu za zaštitu od diskriminacije potrebno raditi na unapređenju komunikacije između svih aktera koji se bave

promocijom ljudskih prava. Brojne delegacije koje dolaze postavljaju razna pitanja zbog nepostojanja te saradnje, iako Zaštitnik uvijek ističe gard nezavisne institucije, u vezi sa čim je na nekoj od prethodnih sjednica Odbora izjavio da ga niko ne može smijeniti, postoji prostor za dalje produblјivanje saradnje, kako bi se zajednički doprinijelo poboljšanju stanja u ovoj oblasti i prevazilaženju postojećih problema. Savjetu stižu predstavke koje se tiču diskriminacije, a koje istovremeno stižu i skupštinskom Odboru, koje takođe predstavljaju i primjedbe na rad Zaštitnika. Naglasio je da je neophodno uspostaviti jednak tretman i pristup za sve građane. Pomenuo je i da sekretar Odbora za ljudska prava i slobode ne može da ostvari neka svoja prava pred ovom Institucijom, što ne šalje dobru poruku građanima. Evidentno je da nedostaju kapaciteti u Instituciji Ombudsmana, ali je neophodno u Izvještaju opisati probleme sa kojima se Ombudsman sreće u svom radu, kako bi se oni rješavali.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković se složio da se bez dobre saradnje svih nadležnih organa ne može dostići potrebni nivo razvoja ljudskih prava u Crnoj Gori. Izrazio je uvjerenje da će na plenumu, tokom rasprave o Izvještaju o radu Zaštitnika za 2014. godinu, poslanici iznijeti svoje primjedbe, sugestije i pohvale na ovaj Izvještaj.

****

U odgovorima na postavljena pitanja, iznijete primjedbe, sugestije, kritike i pohvale Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio:

- da kadrovski potencijali nijesu bili smetnja za realizaciju planskih aktivnosti u instituciji Zaštitnika u 2014. godini i da su pojačanim angažovanjem, i pored toga što nijesu imali dva zamjenika, ostvarili najveći stepen ažurnosti od nastanka institucije. Po novom Pravilniku sistematizovana su 33 radna mjesta, ali se suočavaju sa problemom popunjavanja upražnjenih radnih mjesta, s obzirom da je u prošloj godini raspisan oglas za prijem pet savjetnika na višem nivou, a samo jedno mjesto je popunjeno, dok ostala nijesu, jer niko od kandidata nije zadovoljio na prethodnom postupku provjere sposobnosti u Upravi za kadrove. Poslije dvije godine neuspjelih pokušaja da dobiju odgovarajući kadar pristupili su izmjeni Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji nakon čega je raspisan oglas za prijem službenika sa početnim, a ne višim znanjima i Upravi za kadrove je za 3-4 radna mjesta prijavljeno oko 50 lica koja ne posjeduju odgovarajuća znanja iz oblasti ljudskih prava i iskustvo, a od tolikog broja, teško će odabrati najboljeg.

Povodom nedostatka kadra dobijaju ozbiljne kritike od Centra za građansko obrazovanje koji je u jednom Priručniku napisao da Ombudsman nema volju da kadrovski jača Instituciju, ali je Zaštitnik ocijenio da su to paušalne ocjene i istakao da je kadar lako popuniti u formalnom smislu, ali obezbijediti kvalitetan kadar nije lako. Ukazao je da su vraćali u budžet novac namijenjen za te namjene, jer nijesu popunili upražnjena radna mjesta, a novac nijesu mogli utrošiti za druge namjene, jer se sredstva za zarade ne mogu preusmjeravati. Dva zamjenika nijesu imenovana do kraja 2014. godine, ali su na plenumu Skupštine u decembru 2014. godine poslanici sa preko 95% podržali dva kandidata koja je Zaštitnik predložio što govori da je predložio prave kandidate, ali i da je to podrška Ombudsmanu koji ih je predložio.

- U vezi sa prisustvom na društvenim mrežama, saopštio je da su o tome razmišljali, ali dok se ne dobije pravi kadar koji će ozbiljno time baviti, smatra da ne treba da budu zastupljeni na svim mrežama.

Kada je riječ o prisustvu u javnosti Zaštitnik je saopštio da je od dolaska na tu funkciju u dilemi da li bi trebalo da bude više prisutan u javnosti, a mišljenja je da nije dobro svakodnevno pojavljivanje, već se treba pojavljivati onda kad je značajno i kada se iz toga želi ostvariti napredak u oblasti ljudskih prava.

- U vezi sa komentarima Predsjednika Matice Muslimanske, saopštio je da je iznenađen tonom kojim se Kurpejović obraća Odboru u Dopisu u koji je i Zaštitnik imao uvid. S obzirom da Kurpejović ukazuje da se bori za ljudska prava, Zaštitnik ne može da vjeruje da je predsjednik Matice Muslimanske u dopisu Odboru napisao: „To što neće da obradi Ombudsman u Izvještaju su njegovi lični razlozi, vjerovatno, nacionalno preimenovanje“, pitajući Predsjednika Matice Muslimanske s kojim pravom se bavi njegovom nacionalnošću, naglašavajući da se on njegovom ne bavi i ukazao da to ne radi ako hoće da se bori za prava manjinskog naroda kojem pripada. Saopštio je da Predsjednik Matice Muslimanske kritikuje Ombudsmana što prilikom analize prava muslimanskog naroda nije pošao od „Analize nacionalne diskriminacije i asimilacije Muslimana Crne Gore“ koja je dostavljena Odboru, a čiji je autor dr Avdul Kurpejović. Zaštitnik je saopštio da je pretenciozno od dr Kurpejovića da želi da njegovo autorsko djelo Zaštitnik prenese u godišnji izvještaj o radu.

Podsjetio je da se prilikom pripreme Izvještaja obratio svim nacionalnim savjetima, a saradivali su i sa nevladinim organizacijama kako bi sačinili što bolji i realniji Izvještaj. Muslimanski i Albanski savjet nijesu dostavili njihova viđenja položaja i stanja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Prethodnih godina Zaštitnik je u Izvještaju načelno govorio o manjinskim pravima, odnosno o percepciji i ukazivao na njihovu nesrazmjernu zastupljenost u organima državne uprave i lokalne samouprave, na probleme prilikom zapošljavanja i u ostvarivanju drugih prava. Samo su izdvajani Romi i Egipćani kao najranjivija kategorija koja je istorijski zapostavljena, ne samo u Crnoj Gori, već u cijeloj Evropi. U Izvještaju za 2014. godinu po prvi put je Parlamentu predstavljena percepcija manjinskih savjeta o položaju manjinskih naroda u Crnoj Gori i sadržani su odgovori koje je Zaštitnik dobio od Srpskog, Hrvatskog, Bošnjačkog i Romskog savjeta. Pojasnio je da su viđenja manjinskih savjeta prenesena u Izvještaj skoro doslovno, ali da Zaštitnik nije potvrdio da je stanje takvo kakvim ga predstavljaju manjinski savjeti.

- U vezi sa **statističkim podacima u oblasti diskriminacije**, saopštio je da je Ombudsman prema Zakonu o zabrani diskriminacije dužan da vodi statističke podatke, odnosno da sumira podatke o pokrenutim sudskim, prekršajnim i krivičnim postupcima u oblasti diskriminacije i naglasio da ne postoji elektronski vođena baza podataka na što Ombudsman ukazuje iz godine u godinu i upoznaje sa tim Odbor za ljudska prava i slobode i Skupštinu Crne Gore. Skupština je donijela Zakon o zabrani diskriminacije koji se u tom dijelu ne implementira što je ozbiljna slabost na koju ukazuju Ombudsman i eksperti Evropske komisije. Ombudsman na to ukazuje svaki put u svom Izvještaju, jer je to ozbiljan problem zbog koga dosta vremena gubi posebno u vezi sa sudskim postupcima, pa i podaci koje je iznio u Izvještaju nijesu potpuno ažurni, jer ne može ući u bazu podataka kad je nema i vrši uvid u svaki predmet pojedinačno, što je neprihvatljivo raditi u XXI vijeku. Ombudsman može samo da ukaže Parlamentu na to i da traži podršku Parlamenta da se Zakon u tom dijelu ispoštuje.

- Povodom urgencija saopštio je da su nabrojali svaku instituciju kojoj je upućena urgencija i prikazali njihov broj, naglašavajući da u 2014. godini postoji pad urgencija za 62% što još nije jako ohrabrenje, jer ne treba da postoje urgencije. Naglasio je da su u tome istrajni i zahtijevaju da im se u pisanoj formi odgovori zašto se kasni u ispunjavanju preporuka, a imaju i neposredne kontakte sa ministrima gdje im se ukazuje na probleme. Naglasio je da su bila samo dva slučaja povlačenja pritužbe jer su podnosioci smatrali da Ombudsman nije brzo reagovao.

- U vezi sa izlaganjem Sekretara Savjeta za zaštitu od diskriminacije i Savjetnika Predsjednika Vlade, Zaštitnik je saopštio da je saradnja dobra, ali da uvijek može biti bolja, ukazujući da su za saradnju uvijek potrebne dvije strane. U vezi sa predstavkama koje građani šalju Savjetu žaleći se

na postupanje Ombudsmana, saopštio je da je po Ustavu Crne Gore Zaštitnik jedino ovlašćen za postupanje po pritužbama, ali se građani mogu i Savjetu žaliti. Savjet za zaštitu od diskriminacije nema ovlašćenja da preispituje rad Ombudsmana, jer je Savjet vladina institucija, a Ombudsman, između ostalog, nadgleda i postupanje Vlade. Ne kaže da je ono što je Ombudsman odlučio sveto pismo, ne znači da možda nijesu pogriješili, ali je uvjeren da u velikom procentu slučajeva nijesu pogriješili. U određenim oblastima kao što su zaštita od diskriminacije i prevencija torture, Zaštitnik stvara novu praksu i kod stvaranja te prakse nastoji da ne pogriješi. Na pogrešne odluke Ombudsmana nema pravnog sredstva, ali tu Ombudsman gubi autoritet ako se napravi neka pogrešna odluka, donese preporuka, pa je veoma oprezan. Uvijek će se naći oni koji nijesu zadovoljni, ali Zaštitnik ne kaže i da su svi zadovoljni i da trebaju biti.

****

Analitičkim pristupom predstavljenom Izvještaju za 2014. g moglo bi se poći od samog kraja u Izvještaju, OCJENA I ZAKLČJUČAKA-Citiranjem:

Na kraju Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2014. godinu, Zaštitnik je dao ocjene i zaključke. Istaknuto je da su se, kao i prethodne, i u 2014. godini građani najviše žalili na rad organa javne uprave, a da je postupajući po pritužbama Zaštitnik zapazio da su i dalje prisutne slabosti u njenom radu. Osim na neopravdano dugo vođenje postupka od strane organa javne uprave, Zaštitnik je posebno ukazao na tzv. “ćutanje uprave”, odnosno nepostupanje organa po zahtjevima građana.

Data je i sljedeća opšta ocjena stanja u 2014. godini: „*Stanje u sistemu ljudskih prava i sloboda tokom 2014.godine karakterisano je brojnim reformskim procesima i izvjesnim napretkom u odnosu na prethodni izvještajni period. Međutim, ovaj pravni i politički okvir ne može se posmatrati izolovano u odnosu na sve društvene promjene, a naročito u odnosu na proces pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U takvim okolnostima očekuje se veći stepen odgovornosti za preuzete međunarodne obaveze i poštovanje međunarodnih i nacionalnih standard prava ljudskih prava. Zbog toga su zahtjevi državnim organima sve veći, očekivanja građana takođe, a obaveze državnih organa podignute na znatno viši nivo praćen ocjenom o obimu i kvalitetu učinjenog. Pri tome posebno treba imati u vidu ranjive kategorije i one čija je ugroženost vidljivija, a potrebe veće i/ili drugačije u odnosu na ostatak stanovništva. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je, u okviru svojih ovlašćenja i nadležnosti, ovim Izvještajem uvažio pluralizam mišljenja, posebno ukazao na najosjetljivije elemente sistema, određene nedostatke i dao preporuke radi poboljšanja stanja i unapređenja ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.*”

Ako se napravi paralela sa:

1. Ocjena stanja u Izvještaju za 2013. godinu: “*Generalno posmatrano u Crnoj Gori je u 2013. godini ostvaren određeni napredak u oblasti osnovnih ljudskih prava, ali se i pored toga stanje ljudskih prava i sloboda, naročito u pogledu poštovanja prava od strane organa javne uprave i njenog odnosa prema građanima, kao i prava ranjivih grupa na koje smo ukazali u ovom izvještaju, ne može ocijeniti zadovoljavajućim.*”

2. Ocjena stanja u Izvještaju za 2012. godinu: “*Posmatrano u cjelini može se zaključiti da je u izvještajnoj godini ostvaren napredak u poštovanju ljudskih prava i sloboda. Međutim, i pored toga, poštovanje ljudskih prava od strane organa javne uprave i njen odnos prema građanima još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. I dalje su prisutna pojedinačna kršenja ljudskih prava i sloboda, ali i grupna (ranjive grupe) na koje smo ukazali u Izvještaju.*”

3. Ocjena stanja u Izvještaju za 2011. godinu: “*Poštovanje prava i sloboda građana u 2011. godini od strane organa javne uprave i njen odnos prema građanima ne može se ocijeniti zadovoljavajućim. I dalje ima pojedinačnih slučajeva kršenja ljudskih prava i sloboda, ali i*

grupnih (ranjive grupe) na koje smo ukazali u Izvještaju. Međutim, možemo konstatovati da u Crnoj Gori nema masovnog i sistematskog kršenja ljudskih prava i sloboda.”

Postavlja se pitanje na osnovu kojih zvaničnih istraživanja je izveden takav zaključak. Ili pak bez reserve treba prihvatiti Zaštitnikovu kvalifikaciju “**možda**” koja u Izvještaju prati tu ocjenu.

Ako sa svih međunarodnih adresa stižu poruke da je Crna Gore po ostvarenim rezultatima i napretku lider u regionu, upitno je ponavljanje iz godine u godinu istovjetnog sadržaja iz Izvještaja ove Institucije iz prethodnih godina, samo približno istim, neznatno statički izmijenjenim brojkama iskazanim, a što pokazuje, prije svega izraženo nerazumijevanje sveukupnog preobražaja crnogorskog društva, što ne može biti pravdano metodologijom izrade izvještaja, uz svo uvažavanje metodoloških zahtjeva.

U Izvještaju o napretku za 2014.g, Evropska komisija je, s jedne strane konstatovala da je pravni i institucionalni okvir u Crnoj Gori dobar, ali je primjena propisa nezadovoljavajuća. S druge strane, Crna Gora ima niz propisa o zabrani diskriminacije i zaštite ljudskih prava, ratifikovala je ključne međunarodne sporazume i konvencije, a pošto joj je cilj da se integriše u EU, svakako teži da ispuni evropske standarde na tom planu. Međutim, izazov predstavlja primjena zakona, odnosno potrebni su bolji mehanizmi kontrole kojim bi se realno implementirali standardi EU zbog čega su poglavlja 23-pravosuđe i osnovna prava i 24- Pravda, sloboda i bezbjednost posebno teška za usklađivanje sa standardima EU, zbog čega su i dobile poseban značaj u pregovorima (otvorena na početku, a biće zatvorena na samom kraju).

Rješavanjem 94,46% predmeta u radu, Ombudsman je u 2014.g ostvario do sada najveći stepen ažurnosti.

U 2014. godini je primljeno 35 manje pritužbi u odnosu na 2013. godinu.

Ako se podje od Navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2014. godinu:

“ Ombudsman

Kapaciteti Kancelarije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda ostaju ograničeni u pogledu kako ljudskih tako i finansijskih resursa. Izmjene i dopune Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda su usvojene, čime je unaprijeđena crnogorska usklađenost s evropskim i međunarodnim standardima. Činjenica da su amandmani oslabili ulogu Zaštitnika/ce, kada su u pitanju slučajevi diskriminacije, ostaje razlog za zabrinutost. Uprkos ukupno prilično velikom broju zaposlenih, broj članova u sektorima koji se bave suštinskim pitanjima ljudskih prava i borbe protiv diskriminacije je veoma ograničen i različite pozicije ostaju upražnjene uključujući dva od četiri mjesta zamjenika Zaštitnika/ce. Ovo izaziva zabrinutost u pogledu sposobnosti institucije da ispuni svoj široki djelokrug aktivnosti i efikasno rješava pritužbe. U konkretnim slučajevima diskriminacije malo je pratećih aktivnosti usmjerenih ka rješavanju pritužbi.” (str. 11 Izvještaja)

“Kada je riječ o unapređenju i ostvarivanju ljudskih prava, usvojene su izmjene i dopune Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, čime se poboljšalo usklađivanje Crne Gore s evropskim i međunarodnim standardima. Činjenica da je izmjenama i dopunama oslabila uloga Ombudsmana u pogledu bavljenja slučajevima u oblasti borbe protiv diskriminacije ostaje razlog za zabrinutost. Bez obzira na generalno prilično mnogobrojno osoblje, broj mjesta u odjeljenjima koja se bave temeljnim ljudskim pravima i pitanjima vezanim za antidiskriminaciju je prilično ograničen, a različita radna mjesta i dalje su upražnjena, uključujući dva od četiri mjesta zamjenika. To stvara zabrinutost u pogledu mogućnosti ove institucije da sprovede svoja brojna ovlašćenja, kao i u pogledu rešavanja žalbi. Malo propratnih aktivnosti je sprovedeno po pitanju konkretnih slučajeva diskriminacije.

U oblasti prevencije mučenja i zlostavljanja, izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda bolje se definiše uloga Zaštitnika ljudskih prava i sloboda kao nacionalnog mehanizma za

prevenciju. Usvojen je okvirni plan za posjete, u ovom svojstvu, relevantnim organima i objektima.“ (str. 54 Izvještaja)

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava nastavili su da promovišu zaštitu ugroženih grupa, ali su naknadne aktivnosti vezane za slučajeve kršenja ljudskih prava i diskriminacije ograničene. Relevantno odjeljenje u okviru kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i dalje nema dovoljan broj zaposlenih.” (str. 57 Izvještaja).

Upitno je kako je Zaštitnik uspio u ažurnosti u 2014. godini, ako je trenutno u Stručnoj službi zaposleno 20 službenika (8 rade na administrativnim i tehničkim poslovima). Više od godinu dana Institucija-od decembra 2013. g. do 27. decembra 2014 g. nije imala dva zamjenika Zaštitnika (Skupština Crne Gore je imenovala dva zamjenika Zaštitnika na sjednici od 27. decembra 2014 g., za koje je nekoliko dana prije Zaštitnik uputio predlog Skupštini za njihovo imenovanje) i jednu punu godinu Zaštitnik nije predlagao Skupštini nove kandidate što je imalo uticaja na ukupni učinak Institucije, što je konstatovano od strane Evropske komisije u Izvještaju o napretku, na stranama 11.,54. i 57.

Takođe, i u riječima Zaštitnika ljudskih prava i sloboda na 32. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode, povodom Izvještaja o radu Zaštitnika za 2013. godinu.

S druge strane, dodatno, rokovi koji su predviđeni Akcionim planom za poglavlje 23, a koji se odnose na dinamiku zapošljavanja u Instituciji Zaštitnika su značajno prekoračeni. Akcioni plan je predviđao da se u 2013. g. zaposli jedan službenik (nije realizovano), u 2014.g. -3 službenika (primljen jedan savjetnik), u 2015.g.–četiri službenika (nije raspisan oglas za popunu radnih mjesta) i u 2016.g – tri službenika. Akcioni plan je u međuvremenu revidiran i nova dinamika predviđa: u 2015. g.- prijem 4 nova službenika, a za 2016.g.–4 nova službenika i za 2017.g.- 3 službenika.

Evropska komisija je takođe u Izvještaju o napretku za 2014. g. ukazala na problem ograničenosti broja onih koji se bave pitanjima ljudskih prava i borbe protiv diskriminacije u ukupnoj strukturi zaposlenih i iskazala zabrinutost što Zaštitnik nije predložio Skupštini Crne Gore duži vremenski period dva nedostajuća zamjenika, ali ni popunio upražnjena radna mjesta. Nedostatak jednog zamjenika koji se bavi, između ostalog i manjinskim pravima, se direktno odrazilo na nedostatak promocije zakonodavstva i standarda zaštite od diskriminacije u čemu je Institucija ranije bila aktivnija (primjedba: razmatranje Izvještaja o zaštiti od diskriminacije za 2012.g. na 14. sjednici Odbora za ljudska prava i slobode od 17. jula 2013.g.). Zbog toga imamo u dijelu koji se odnosi na zaštitu manjinskih prava u Izvještaju Zaštitnika za 2014.g dat integralni prikaz intervjua obavljenog sa predstavnicima manjinskih nacionalnih savjeta.

Nakon objavljivanja poslednjeg Izvještaja Evropske komisije 13. oktobra 2014. g., raspisan je javni oglas za 5 savjetničkih mjesta u Instituciji – **primljen je samo jedan savjetnik.**

Statistika iz Izvještaja za 2014. g. navodi da je Institucija imala 687 pritužbi: od 576 predmeta u 2014. godini, 503 predmeta je formirano po individualnim pritužbama (muškarci 316 i žene 187), 18 po pritužbama grupe građana i pravnih lica (kolektivne), 44 po pritužbama nevladinih organizacija, 10 predmeta je formirano po sopstvenoj inicijativi i jedan (1) po anonimnoj pritužbi.

Uporedni podaci za 2013. godinu: Od 611 predmeta u 2013. godini, 443 predmeta je formirano po individualnim pritužbama (muškarci 293 i žene 150), 41 po pritužbama grupe građana i pravnih lica (kolektivne), 108 po pritužbama nevladinih organizacija, 15 predmeta je formirano po sopstvenoj inicijativi i četiri (4) po anonimnim pritužbama.

Uočeno: I dalje je mali broj predmeta koje Zaštitnik pokreće po sopstvenoj inicijativi.

Način okončanja postupka po pritužbama

Ishod postupka po pritužbama	2014. godina		2013. godina	
	Broj	Procenat	Broj	Procenat
Nema povrede prava	198	30.51 %	198	33.3 %
Nenadležnost	56	8.63 %	75	12.63 %
Nepostupanje	45	6.93 %	45	7.58 %
Obustava	192	29.58 %	166	27.95 %
Upućivanje	84	12.94 %	66	11.11 %
Na drugi način	10	1.54 %	8	1.35 %
Spajanjem	4	0.62 %	10	1.68 %
Preporuka	60	9.24 %	22	3.70 %
Ukupno I	649		590	
II- Inicijativa za donošenje zakona ili izmjena i dopuna zakona ili drugih propisa			2	0.34 %
III- Predlog za ocjenu ustavnosti i zakonitosti			2	0.34 %
Ukupno I+II+III	649		594	

UOČENO: Broj predmeta u kojima je utvrđeno da nema povrede prava u 2014. i 2013. godini je identičan i iznosi 198. Najveći procenat ishoda postupka po pritužbama je upravo ocjena da nema povrede prava, što je bio slučaj i u prethodnom izvještajnom periodu.

Bilježi se određeno smanjenje broja predmeta koji se okončavaju zbog nenadležnosti Zaštitnika, ali, sa druge strane, određeni porast broja predmeta koji za ishod imaju upućivanje na organ koji je nadležan u konkretnom predmetu.

S toga, paušalno je donošenje zaključka o poboljšanju informisanosti građana po pitanju nadležnosti Institucije Ombudsmana.

Broj predmeta koji se okončavaju obustavom u toku postupka je i dalje veoma veliki, a bilježi se rast takvih predmeta u odnosu na prethodnu godinu (192 predmeta u 2014. godini u poređenju sa 166 predmeta u 2013. godini).

Zabilježen je značajan rast broja predmeta koji su okončani upućivanjem preporuke Zaštitnika (60 predmeta u 2014. godini u poređenju sa 22 predmeta u 2013. godini).

Kako je prikazano u gornjoj tabeli, nije novina da za više od 2/3 obraćanja za povredu prava građana, Zaštitnik ne postupi, a što je slučaj i iz prethodnih 2011., 2012., 2013.g.

- U 198 pritužbi Zaštitnik je utvrdio da nema povrede prava (30,51%),
- U 56 slučajeva se oglasio nenadležnim (8,63 %),
- U 45 nije postupao zbog nedostatka procesnih pretpostavki (6,93%)
- U 192 slučaja je obustavio postupak (25,58 %),
- U 84 uputio na druga pravna sredstva (12,94%).

Postupio je u svega 60 slučajeva, što je najveći broj do sada (9,24 %).

Međutim, u svojim javnim obraćanjima Zaštitnik je izrazio nezadovoljstvo stanjem ljudskih prava: “ukupna ocjena je da je u 2014. godini ostvaren **izvjestan napredak**, naročito u temeljnim pravima i oblastima legislative i da građani sve više postaju svjesni svojih prava i traže zaštitu, ali stanje ljudskih prava u Crnoj Gori još nije zadovoljavajuće (“Vijesti”, 8.maj 2015.g.)

Tim povodom, zamjenik Šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori, **Den Redford**, kazao je da postoji još dosta toga što institucije mogu da učine u obezbjeđivanju jednakog i punog poštovanja ljudskih prava: “veći stepen svijesti je potreban u pogledu važne i ključne uloge Institucije Ombudsmana, u usmjeravanju tih principa putem davanja preporuka i mišljenja o slučajevima i pravima iz svakodnevnog života i prakse. U

demokratskim društvima, efikasna i dobro tehnički i kadrovski opremljena institucija Ombudsmana, koja daje pravovremena mišljenja i preporuke za rješavanje pitanja ljudskih prava je ključna”, poručio je Redford.

Međutim, sumnju da to ova Institucija može, Evropska komisija je u Izvještaju o napretku za 2014 .g. izrazila kroz **“zabrinutost u pogledu mogućnosti ove institucije da sprovede svoja brojna ovlašćenja, kao i u pogledu rješavanja žalbi. Malo propratnih aktivnosti je sprovedeno po pitanju konkretnih slučajeva diskriminacije.”** (str. 54 Izvještaja)

Pored Evropske komisije u Izvještaju o napretku za 2014.g. i pojedine grupe, NVO-e u obraćanju Odboru za ljudska prava i slobode i javno, demonstrirale su nepovjerenje prema Zaštitniku i njegovom nepostupanju, ukazivanjem čak i na fingiranje podataka u Izvještaju o radu za 2014. g:

1. NVO UPIS je, u sad već višegodišnjem obraćanju, ukazala Odboru na dugogodišnje nepostupanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda po njihovim pritužbama ukazujući, nedavno, na nedostatke predmetnog Izvještaja Zaštitnika za 2014.g, o nepostojanju njihovih pritužbi u Izvještaju, na manipulacije i nepostupanje Zaštitnika po njihovim pritužbama. Iz prispjelih obraćanja NVO-e UPIS od 09.oktobra 2013. do nedavno i formiranog predmeta o ovom slučaju, može se utvrditi da se NVO UPIS više puta obrtao Skupštini Crne Gore, kolegijumu skupštine, šefovima posadničkih klubova, Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, Odboru za ljudska prava i slobode, Vrhovnom državnom tužilaštvu, Agenciji za zaštitu ličnih podataka, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Savjetu za zaštitu od diskriminacije, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i međunarodnim organizacijama sa sjedištem u Crnoj Gori, zahtjevajući da postupaju u skaldu sa svojim nadležnostima ističući posebno zabrinjavajuće ćutanje i nepostupanje od strane Obusmana koji je, prema njihovoj procjeni, svejsno izbjegavao da upotrebi Ustavom i zakonima dodjeljenja ovlašćenja. Obraćujući se ovom Odboru ovlašćeni predstavnici NVO UPIS-a obavještavaju da su samo zadnja nekoliko mjeseca uputili 60 dopisa Zaštitniku na koja on nije odgovorio a u dva je, kako je potvrđeno u Zapisniku sa javne rasprave u Osnovnom sudu, prema njihovim riječima, manipulisao iznoseći neistine, koji su dostavljeni poslanicima.
2. NVO LGBT Progres na niz načina, uključujući povlačenje svih podnijetih pritužbi uz obrazloženje da Zaštitnik mjesecima nije postupao po istima,
3. Primjedbe na Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2014. g. koje je Odboru za ljudska prava i slobode 29. aprila 2015 g. dostavila Matica Muslimanska (19. maja 2015.g. dostavljeno svim članovima Odbora),
4. Primjedbe Građanske alijanse na djelovanje Zaštitnika kao Nacionalnog preventivnog mehanizma za borbu protiv torture (Prvi Godišnji izvještaj kao NPM podnešen Skupštini juna 2014. g. za 2013. godinu, iako je tu nadležnost Institucija dobila još avgusta 2011. g. (Svjedočanstvo: Dopis-Zahtjev Predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode od 7. jula 2014. g. za dostavljanje Izvještaja Zaštitnika ljudskih prava i slobode o prevenciji torture –

u Prilogu Informativnog pregleda)

U Izvještaju za 2014. g. je “poseban dio Izvještaja u kojem Zaštitnik obavještava Skupštinu o uočenim pojavama diskriminacije sadrži: ocjenu stanja u oblasti zaštiti od diskriminacije, koja podrazumjeva ocjenu rada organa vlasti, pružalaca usluga i drugih lica, uočene propuste i

preporuke za njihovo otklanjanje, analizu zakona” (član 47 stav 3 Zakona o Zaštitniku) koji je **posebno i uočljivo nedostajuća cjelina na način kako to Zakon utvrđuje.**

ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE u Izvještaju Zaštitnika

U **2014. godini** Zaštitnika je imao 54 pritužbe koje su se odnosile na diskriminaciju, od čega je riješeno 44 (81,48%), a 10 predmeta je prenešeno u 2015. godinu.

Pritužbe u radu odnosile su se na diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije (9), po osnovu nacionalne pripadnosti (8), po osnovu invaliditeta (7), po osnovu pretpostavljenog državljanstva i zdravstvenog stanja (17), mobing (5), po osnovu pola (3), po osnovu stečene stručne spreme (2), po osnovu starosne dobi (1) i uznemiravanja (2).

U izvještajnom periodu zabilježene su izvjesne zakonitosti kada su u pitanju područja diskriminacije, pa se tako veliki broj pritužbi odnosi na pristup objektima u javnoj upotrebi, odnosno korišćenje dobara i pružanje usluga.

Pritužbe koje su se odnosile na diskriminaciju u Izvještaju o radu Zaštitnika za 2014. godinu su prikazane po oblastima, odnosno po različitim osnovama za diskriminaciju.

U oblasti zaštite od diskriminacije, posebno je istaknuta značajna uloga civilnog sektora u ohrabrivanju podnosilaca pritužbi i stručnom angažovanju kao vidu podrške u ostvarivanju prava na sudsku i drugu zaštitu.

Od ukupno 44 predmeta koja su završena u 2014. godini, u najvećem broju predmeta (27)

Zaštitnik nije našao povredu prava, u jednom predmetu Zaštitnik je utvrdio diskriminaciju i dao mišljenje sa preporukom, u četiri predmeta je otklonjena povreda na koju se podnosilac žalio u pritužbi, u jednom predmetu Zaštitnik se oglasio nenadležnim, u četiri predmeta Zaštitnik nije postupao iz razloga što podnosilac pritužbe nije dopunio pritužbu u ostavljenom roku, u dva predmeta je podnosilac pritužbe povukao pritužbu, u jednom predmetu je nakon podnošenja pritužbe pokrenut sudski postupak, nakon čega je uslijedila obustava postupka po predmetnoj pritužbi, dok su četiri predmeta završena na drugi način (odlukom o stupanju u parnicu u svojstvu umješača u tri slučaja, a u jednom slučaju Zaštitnik je odlučio da se ne miješa u sudski postupak).

2013. godina: U izvještajnom periodu, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je imao

59 predmeta koji su se odnosili na diskriminaciju od čega je 13 prenijetih iz prethodne godine, a 46 je podnijeto u 2013. godini. Postupak je okončan u 51 predmetu ili 86,44%, a u 8 slučajeva ili 13, 55%, postupak je u toku. Pritužbe koje su podnijete u 2013. godini (46) odnosile su se na diskriminaciju po osnovu: nacionalne pripadnosti 10, vjere dvije (2), invaliditeta šest (6), seksualne orijentacije i rodnog identiteta tri (3), pola tri (3), pripadnosti grupi tri (3), mobinga 15, radnog odnosa i prava na rad tri (3), starosti jedna (1) i dr.

2012. godina: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je u 2012. godini imao u radu

64 predmeta koji se odnose na diskriminaciju, 63 pritužbe i jednu inicijativu Skupštini Crne Gore za donošenje zakona. Postupak je okončan po 51 predmetu, a po 13 predmeta postupak je u toku. Od ukupnog broja predmeta, osam predmeta je prenešeno iz 2011. godine, po kojima je postupak završen. Pritužbe su se odnosile na diskriminaciju po osnovu: nacionalne pripadnosti i jezika (13), seksualne orijentacije (7), pola (2), invaliditeta (3), političkog opredjeljenja (2), sindikalnog udruživanja (1), diskriminacije po osnovu drugih ličnih svojstava (3).

2011. godina: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je u izvještajnom periodu imao u radu 31 pritužbu koje su se odnosile na diskriminaciju. Od navedenog broja, 5 pritužbi je prenešeno iz 2010. godine. Postupak je okončan po 23 pritužbe, a po 8 pritužbi postupak je u toku. Pritužbe su se odnosile na diskriminaciju po osnovu: nacionalne pripadnosti i jezika (13), seksualne orijentacije (7), pola (2), invaliditeta (3), političkog opredjeljenja (2), sindikalnog udruživanja (1), diskriminacije po osnovu drugih ličnih svojstava (3).

1.UOČENO: U poređenju sa prethodnim izvještajnim periodima, primjetan je veoma blagi trend pada broja pritužbi koje se odnose na diskriminaciju.

2.UOČENO: Zapaženo je da je broj pritužbi koje podnose pripadnice ženskog pola značajno manji od onih koje podnose pripadnici muškog pola, jer su u izvještajnoj godini žene podnijele samo 32.47 % ukupnog broja individualnih pritužbi. Međutim, u odnosu na prethodni izvještajni period, kada je taj procenat iznosio 24,54 %, ostvaren je napredak. U Izvještaju je registrovan i izrazito mali broj pritužbi koje su podnešene od strane grupa.

3.UOČENO: Iako važeći Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije (“Sl.list CG”, broj 50/14) predviđa ustanovljavanje posebne evidencije u vidu elektronski vođene baze podataka, koji bi omogućio neposredan pristup podacima Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, ovakva **evidencija još uvijek ne postoji**. Zaštitnik je u Izvještaju konstatovao da će se podaci slivati u evidenciju van institucionalnog i funkcionalnog ustrojstva Institucije Zaštitnika, zbog čega je mišljenja da u dijelu normativne nadležnosti koji se tiče evidencija treba bitno drugačije primjeniti zakonsku normu.

4.UOČENO: Za razliku od Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2013. godinu, u Izvještaju za 2014. godinu, na kraju poglavlja Zaštita od diskriminacije je **data ocjena stanja sa komentarima, ali bez preporuka Zaštitnika (!?)**.

*****

Izostala je u 2014. g. primjena od strane Zaštitnika izmijenjenog Zakona o zabrani diskriminacije u dijelu nadležnosti u pogledu promocije jednakosti:

“Opšta zabrana diskriminacije utvrđena Protokolom broj 12 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 2000. g., polazeći od osnovnog načela da su svi ljudi jednaki pred zakonom te da imaju pravo na jednaku zakonsku zaštitu, utvrđuje da se svako pravo koje zakon predviđa ostvaruje bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, vjeroispovijest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno porijeklo, povezanost sa nacionalnim manjinama, imovinom, rođenje ili drugi status”.

Po Zakonu o zabrani diskriminacije Zaštitnik sprovodi postupak mirenje lica koje smatra da je diskriminisano, uz njegovog pristanak i organa, privrednog društva, drugog pravnog lica, preduzetnika i fizičkog lica na koje se odnosi pritužba zbog diskriminacije. **U 2014.g. ni u jednom slučaju ova Zakonska norma nije primijenjena.** Takođe, odredbom istog člana Zakona, Zaštitnik je nadležan da pokrene postupak za zaštitu od diskriminacije pred sudom, ukoliko procijeni da je postupanjem tuženog izvršena diskriminacija prema grupi lica sa istim ličnim svojstvima. Konačno, isti Zakon upozorava javnost na pojavu težih oblika diskriminacije (diskriminacija koju sprovode organi javne vlasti, propagiranje diskriminacije putem javnih glasila, težak kad je višestruka, kad se ponavlja ili čini u dužem vremenskom periodu), **nijedna od tih nadležnosti u 2014. g. nije iskorišćena.**

S toga ne čude konstatacije Evropske komisije u prethodno citiranom Izvještaju: **“to stvara zabrinutost u pogledu mogućnosti ove institucije da sprovode svoja brojna ovlašćenja, kao i u pogledu rješavanja žalbi. Malo propratnih aktivnosti je sprovedeno po pitanjima konkretnih slučajeva diskriminacije.”**

*****

Indikativno je, kad se uporede podaci u prethodnom šestogodišnjem period **od 2009. – 2014. g** .broj prispjelih pritužbi građana Instituciji Zaštitnika - **ukupno 4084**, od toga je kako slijedi u tabeli podnijeto **ukupno 160 preporuka**, a za ostale predmete Zaštitnik se oglasio: nenadležnim, za jedan broj nijesu postojale procesne pretpostavke, a za ostale su građani upućivani na druga

pravna sredstva, što je bezmalo više od 2/3 od prispjelih pritužbi za 5 godina, što upućuje na podatak da svake godine po ovoliko iskazanom broju prispjelih pritužbi Zaštitnik **nije postupao**.

Konačna mišljenja sa preporukama

Nakon sprovedenog ispitivanja, Zaštitnik je u 2014. godini dao **60 mišljenja sa preporukama** nadležnim organima, zbog utvrđene povrede ljudskih prava i sloboda.

Od 60 datih preporuka, 32 su ispoštovane u izvještajnoj godini, u 16 slučajeva nije istekao rok za realizaciju preporuke, dok u 12 slučajeva nijesu ispoštovane preporuke date nadležnim organima.

Dato je i podsjećanje na neispoštovane preporuke date u prethodnom periodu – preporuka Zaštitnika data 2009. godine Glavnom administratoru opštine Žabljak, preporuka data 2011. godine Opštini Rožaje, kao i preporuke date 2013. godine, Ministarstvu finansija i Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

UOČENO: Procenat preporuka koje su ispoštovane u izvještajnoj godini iznosi 53.3 %.

Uporedni podaci za konačna mišljenja sa preporukama

Godina \ Broj preporuka	Broj datih mišljenja sa preporukama	Preporuke ispoštovane u izvještajnoj godini	Slučajevi u kojima nije istekao rok za realizaciju preporuke	Preporuke koje nijesu ispoštovane
2014. godina	60	32	16	12
2013. godina	22	14	4	4
2012. godina	18	11	7	-
2011. godina	35	27	7	1
2010. godina	25	14	11	-

UOČENO: Uporedni podaci prikazuju da je u Zaštitnik 2014. godini dao najveći broj mišljenja sa preporukama. Međutim, takođe, najveći je i broj preporuka koje nisu ispoštovane u izvještajnoj godini

O INSTITUCIJI I FINANSIJSKIM SREDSTVIMA

U okviru poglavlja koje se tiče finansijskih sredstava Institucije Zaštitnika, navedena je visina sredstava opredijeljenih Instituciji Zakonom o budžetu za 2014. godinu, a, poređenja radi, prikazani su i iznosi finansijskih sredstava opredijeljenih u prethodne tri godine, kao i iznos sredstava opredijeljenih za 2015. godinu. Istaknuto je da je realizacija planiranog budžeta za 2014. godinu ostvarena sa 80%.

Kao i u prethodnom Izvještaju, navedena je trenutna popunjenost kadra, a naglašeno je da su na samom kraju 2014. godine imenovana dva zamjenika.

UOČENO: Trend umanjenja sredstava za Instituciju Zaštitnika koji je Zaštitnik konstatovao u svom Izvještaju o radu za 2013. godinu nije nastavljen, **jer je iznos opredijeljenih sredstava za 2015. godinu veći u odnosu na 2014. godinu.**

Analiza podataka o dobijenim i utrošenim finansijskim sredstvima Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ukazuju da je Institucija od imenovanja aktuelnog Zaštitnika od 2010. g. do 2014. g. vraćala u budžet Crne Gore svake godine značajan dio odobrenih finansijskih sredstava za svoj rad.

Istovremeno, u Godišnjim izvještajima o radu Institucije konstatovano je da nema dovoljno finansijskih sredstava za rad, što je zbunjujuće i za samu Evropsku komisiju koja, na pritisak Zaštitnika na ovu temu na brojnim međunarodnim adresama, insistira na odobrenju povećanja

sredstava za rad ove Institucije. Čime objasniti ažurnost u 2014. g. sa 94,46 % uz predstavljeni nedostajući stručni kadar, uključujući neimenovanje dva zamjenika kao i, već toliko ponovljeno, nedostajuća finansijska sredstva za rad Institucije.

Međutim, upitan je način trošenja sredstava opredijeljenih za program Zaštite ljudskih prava i sloboda, koja su uglavnom potrošena na primanja zaposlenih, zbog čega je potrebno razmisliti o stručnoj reviziji o utrošku finansijskih sredstava za rad ove Institucije.

Bezmalobilo su sva dodijeljena finansijska sredstva utrošena za plate zaposlenih Instituciji, iako je Odbor za ljudska prava i slobode podrškom Predloga finansijskog plana Institucije Zaštitnika, pored zaštite ljudskih prava i slobode, i klasične nadležnosti Zaštitnika, podržao I zaštitu od diskriminacije i prevenciju torture. Pa ipak, skoro sav opredijeljeni novac od strane Budžeta utrošen je za primanja uposlenih, a ostalo za materijalne i ostale usluge, a nijedna stavka se ne odnosi na Zakonom utvrđene nadležnosti Zaštitnika.

Izuzev za sprovođenje istraživanja i realizaciju projekata u oblasti prava djeteta, **koja su obezbijedena iz donacija. (Primjedba: ne navodeći od koga i za koje projekte)**

***

Da bi Zaštitnik bio pouzdan partner, ne samo Skupštini i Odboru za ljudska prava i slobode, kroz već prihvaćen metod djelovanja, nego, prije svega građanima, Odbor za ljudska prava i slobode je podržao (sa šest glasova „za“) Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu i predlaže Skupštini da ga usvoji sa sledećim

ZAKLJUČKOM:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu sa, shodno članu 162 stav 2, stavovima i ocjenama.
2. Skupština ocjenjuje da je Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu tehnički unaprijeđen, imajući u vidu da su predstavke koje je Institucija primila u 2014. godini razvrstane po kategorijama, dat je potpuniji i pregledniji prikaz predstavki, jer je prikazano ko ih je podnosio, na šta su se odnosile i slično, što daje mogućnost za korišćenje i tumačenje tih podataka, kao i izvođenje određenih zaključaka, prepoznati su ključni problemi koji su identifikovani i u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore, kao i od strane velikog broja nevladinih organizacija koje prate oblasti ljudskih prava i zaštite od diskriminacije, cijeneći propratne komentare i mišljenja koji su dati u vezi sa praksom institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava i zaštitom od diskriminacije, a shodno kojima je potrebno poboljšanje funkcionisanja sistema.
3. Skupština ocjenjuje da je značajan broj predstavki koje su građani podnosili, ali zabrinjavajuće je što slučajeve u kojima je Ombudsman utvrdio povredu prava građana, institucije vrlo sporo i neefikasno rješavaju. Od 60 predstavki u kojima je Ombudsman utvrdio da je došlo do povrede prava građana i od ukupnog broja upućenih urgencija, samo u polovini slučajeva je dobijen odgovor, dok se preostali odgovori institucija očekuju. Riječ je o problemu na koji je i ranije ukazivano, a koji ne motiviše građane da prijavljuju slučajeve kršenja prava Zaštitniku.
4. Skupština smatra da je evidentan nedostatak kadra koji bi bio dovoljno sposoban da se suoči sa velikim brojem nadležnosti Institucije Zaštitnika. Shodno sistematizaciji, u

Kancelariji Ombudsmana bi trebalo da radi 33 službenika, a prema podacima koje posjeduju, trenutno ih je 20. Takođe, tokom čitave 2014. godine Zaštitnik nije imao dva zamjenika, koji su imenovani krajem godine. U tom periodu je imenovan i jedan savjetnik, iako je oglas bio raspisan za pet radnih mjesta. Zbog toga Skupština smatra da bi dinamika zapošljavanja u Kancelariji Ombudsmana, predviđena Akcionim planom za poglavlje 23, morala biti revidirana iz razloga što Ombudsman nije uspio da zaposli predviđeni broj službenika, pa u naredne tri godine ima obavezu da zaposli 11 službenika.

5. Skupština ocjenjuje da se neefikasnost Institucije usled nedostatka kadra, što je dato kao negativna kritika u Izvještaju o napretku Evropske komisije od oktobra 2014. godine, produžava bez jasnog pojašnjenja ove situacije, imajući u vidu da je Institucija Zaštitnika prethodne četiri godine značajan dio sredstava koja su se mogla iskoristiti za druge namjene vraćala u Budžet kao neiskorišćena. S toga, Skupština smatra da je neophodno da Zaštitnik predloži jasnu strategiju kako bi Institucija riješila ovo pitanje, jer to je njen ključni problem koji ograničava efikasnost u radu. Skupština ocjenjuje da je evidentno da nedostaju kapaciteti u Instituciji Ombudsmana, ali je, takodje neophodno u Izvještaju opisati probleme sa kojima se Ombudsman sreće u svom radu, kako bi se oni rješavali.
6. Skupština izražava zabrinutost za kapacitete institucije Zaštitnika da ispuni svoju široku nadležnost i efikasno se bavi pritužbama građana i građanki odnosno pravnih lica za zaštitu od diskriminacije, imajući u vidu primjedbe građana i građanki, odnosno pravnih lica iznesene ili upućene Odboru za ljudska prava i slobode, kao i poslednji Izvještaj Evropske Komisije o napretku Crne Gore od oktobra 2014.g.:

U konkretnim slučajevima diskriminacije malo je pratećih aktivnosti usmjerenih ka rješavanju pritužbi. (str. 11 Izvještaja)

Činjenica da je izmjenama i dopunama oslabila uloga Ombudsmana u pogledu bavljenja slučajevima u oblasti borbe protiv diskriminacije ostaje razlog za zabrinutost. Bez obzira na generalno prilično mnogobrojno osoblje, broj mjesta u odjeljenjima koja se bave temeljnim ljudskim pravima i pitanjima vezanim za antidiskriminaciju je prilično ograničen, a različita radna mjesta i dalje su upražnjena, uključujući dva od četiri mjesta zamjenika. To stvara zabrinutost u pogledu mogućnosti ove institucije da sprovede svoja brojna ovlašćenja, kao i u pogledu rešavanja žalbi. Malo prpratnih aktivnosti je sprovedeno po pitanju konkretnih slučajeva diskriminacije.

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava nastavili su da promovišu zaštitu ugroženih grupa, ali su naknadne aktivnosti vezane za slučajeve kršenja ljudskih prava i diskriminacije ograničene. Relevantno odjeljenje u okviru kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i dalje nema dovoljan broj zaposlenih.” (str. 57 Izvještaja).

Zbog toga Skupština izražava zabrinutost povodom neefikasne i nedjelotvorne primjene Zakona iz nadležnosti Zaštitnika u oblasti zabrane od diskriminacije.

7. U Izvještaju o napretku za 2014.g, Evropska komisija je, s jedne strane konstatovala da je pravni i institucionalni okvir u Crnoj Gori dobar, ali je primjena propisa nezadovoljavajuća. S druge strane, Crna Gora ima niz propisa o zabrani diskriminacije i zaštite ljudskih prava, ratifikovala je ključne međunarodne sporazume i konvencije, a pošto joj je cilj da se integriše u EU, svakako teži da ispuni evropske standarde na tom planu. Međutim, Skupština ocjenjuje da izazov predstavlja primjena zakona, odnosno potrebni su bolji mehanizmi kontrole kojim bi se realno implementirali standardi EU zbog čega su poglavlja 23-pravosuđe i osnovna prava i 24- Pravda, sloboda i bezbjednost posebno teška za usklađivanje sa standardima EU, zbog čega su i dobile poseban značaj u pregovorima (otvorena na početku, a biće zatvorena na samom kraju).

8. S tim u vezi, Skupština poziva Zaštitnika i ohrabruje ga da poveća svoju efikasnost i postupanje u konkretnim slučajevima diskriminacije, te imajući u vidu zabrinutost povodom kvalifikacija izrečenih u Izvještaju Evropske Komisije o napretku Crne Gore od oktobra 2014.g na račun Zaštitnika u ovoj oblasti, kao i nezadovoljstvo građana i građanki i/ili pravnih lica o nepostupanju Ombudsmana u konkretnim slučajevima diskriminacije, preporučuje Zaštitniku da učini sebe i svoje aktivnosti na sprovođenju dva systemska Zakona u ovoj djelatnosti- **Zakona o zaštitniku i Zakona o zabrani diskriminacije**, vidljivom i prepoznatljivom u javnosti kroz doslednu i istrajnu implementaciju ovih i ostalih zakona.
9. Skupština ocjenjuje da je veoma problematično što još uvijek ne funkcioniše elektronska evidencija slučajeva diskriminacije koji se vode pred institucijama sistema u Crnoj Gori, što je i konstatovano u Izvještaju Ombudsmana, a koja je trebala biti uspostavljena nakon donošenja Zakona o zabrani diskriminacije još 2010. godine. Kako je Ombudsman prema Zakonu o zabrani diskriminacije dužan da vodi statističke podatke, odnosno da sumira podatke o pokrenutim sudskim, prekršajnim i krivičnim postupcima u oblasti diskriminacije, Skupština smatra da navedeno ne bi trebalo da bude samo konstatacija u Izvještaju, već da bi Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao jedna od najznačajnijih institucija koja se bavi zaštitom i promocijom ljudskih prava, trebalo da pruži svoj pun doprinos uspostavljanju ove evidencije. Skupština preporučuje Zaštitniku ljudskih prava da u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava koje (član Zakon 33 stav3) propisuje bliži sadržaj i način vođenja evidencija, sprovođenjem ovog Zakona preduzmu sve neophodne radnje u cilju njegove dosledne implementacije po pitanju elektronske evidencije slučajeva diskriminacije.
10. Polazeći od saznanja kojih u Izvještaju Zaštitnika i dalje nema- podataka o povlačenju pritužbi od strane nekih nevladinih organizacija, za šta bi trebalo da postoji adekvatno objašnjenje, kao i rješenje postojeće situacije, Skupština poziva Zaštitnika da okonča pomenute slučajeve povodom pritužbi za diskriminaciju od strane NVO-a i javno negodovanje od strane LGBT Foruma Progres, kao i efikasno da odgovori na sve druge pritužbe za diskriminaciju od strane građana i građanki i/ili pravnih lica.
11. Skupština preporučuje, zbog velikog broja predstavki dostavljenih na adrese različitih državnih institucija i međunarodnih predstavnika u Crnoj Gori, da je potrebno raditi na unapređenju komunikacije između svih aktera koji se bave promocijom ljudskih prava. Ovo s toga što brojne delegacije koje dolaze postavljaju razna pitanja zbog nepostojanja te saradnje, pa iako Zaštitnik uvijek ističe gard nezavisne institucije, postoji prostor za dalje produbljivanje saradnje, kako bi se zajednički doprinijelo poboljšanju stanja u ovoj oblasti i prevazilaženju postojećih problema. Informisana da Savjetu za zaštitu od diskriminacije stižu predstavke koje se tiču diskriminacije, a koje istovremeno stižu i skupštinskom Odboru, koje takođe predstavljaju i primjedbe na rad Zaštitnika, Skupština smatra da je neophodno uspostaviti jednak tretman i pristup za sve građane. Činjenica da sekretar Odbora za ljudska prava i slobode ne može da ostvari neka svoja prava pred ovom Institucijom, ne šalje dobru poruku građanima.
Zbog toga Skupština preporučuje Zaštitniku ljudskih prava Crne Gore sinhronizovanu saradnju sa drugim državnim institucijama na kojoj insistiraju predstavnici međunarodne zajednice, kako bi se izbjeglo tzv. „ping-pong » odlučivanje.
12. Zbog gore navedenog, Skupština poziva Zaštitnika da u formi posebnog izvještaja informiše Skupštinu Crne Gore o svojim aktivnostima u pogledu unapređenja i

prevazilaženja pomenute zabrinutosti i bez odlaganja upotrijebi sva zakonom dodijeljena ovlašćenja i postupi u odnosu na sve pritužbe građana i građanki i/ili pravnih lica u slučajevima diskriminacije koji do danas nijesu okončani pred institucijom Zaštitnika.

13. Poziva se Vlada Crne Gore da postupi u skladu sa članom 47 stav 5 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda: “Na zahtjev Skupštine, Vlada je dužna da se izjasni o godišnjem izvještaju o radu Zaštitnika/ce”, sto svih prethodnih godina od utvrđivanja ove norme nije postupano.
14. U interesu pune transparentnosti i poštovanja univerzalnih vrijednosti, ljudskih prava i sloboda svakog građanina, ovim putem Skupština obavještava javnost i želi da ohrabri sve građane i građanke i/ili pravna lica da informišu Skupštinu o eventualnim problemima i neostvarivanju njihovih prava pred institucijom Zaštitnika, kako bi zajedničkim naporima i aktivnostima podigli efikasnost postupanja na najviši mogući nivo. Ovo posebno u cilju razumijevanja problema i podrške Zaštitniku da se suoči sa svim nedostacima u svom radu, a u najboljem interesu svih građana, dodijeljenih mu Ustavnih i zakonskih nadležnosti i ovlašćenja, najviših domaćih i međunarodnih standarda poštovanja ljudskih prava i sloboda i načela zabrane od diskriminacije;
15. Slijedeći dobru praksu, snažnu posvećenost i transparentnost u radu Skupštine, zaključuje se da predmetni zaključci budu proslijeđeni na pažnju Predsjedniku Crne Gore, Predsjedniku Skupštine Crne Gore, Predsjedniku Vlade Crne Gore, Ministru za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore, Predsjedniku Savjeta za zaštitu od diskriminacije, svim poslanicima u Skupštini Crne Gore i Delegaciji Evropske Unije u Podgorici, kao i zainteresovanim organizacijama čiji podnesci, odnosno javno negodovanje je predočeno Odboru za ljudska prava i slobode.

****

Odbor se upoznao sa Mišljenjem Odbora za rodnu ravnopravnost, broj 00-72/15-5/3 od 20. aprila 2015. godine, dostavljenim na osnovu člana 137 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik doc. dr Srđa Popović, član Odbora.

DRUGA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

U okviru ove tačke dnevnog reda poslanici nijesu imali predloge i teme o kojima bi se vodila rasprava.

Sjednica je završena u 13 sati i 55 minuta.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković